

Rikotusta eheä

Rikkinäisten astioiden käyttö koruissa

LAHDEN AMMATIKORKEAKOULU
Muotoiluinstituutti
Muotoilun koulutusohjelma
Taideteollinen suuntautumisvaihtoehto
Korumuotoilu
Opinnäytetyö
Kevät 2015
Nadja Mäkelä
Ohjaaja: Pekka Koponen
Kirjallisen ohjaaja: Heli Kauhanen
Opponentti: Susana Corneh

Tiivistelmä

Rikkinäisestä eheä
Lahden ammattikorkekoulu
Muotoiluinstituutti
Muotoilun koulutusohjelma
Taideteollinen suuntautumisvaihtoehto
Korumuotoilu
Opinnäytetyö
Kevät 2015
Nadja Mäkelä
Ohjaaja: Pekka Koponen
Kirjallisen ohjaaja: Heli Kauhanen
Opponentti: Susana Corneh

135 sivua
2 liitettä

Tämän opinnäytetyön lähtökohta oli selvittää rikkinäisten kotimaisten astioiden käyttömahdollisuutta koruissa. Lisäksi työssä pohdittiin laajasti olemassa olevan taustatarinan sekä korumuotoilijan muotokielen kombinaatiota korujen suunnittelussa. Astioiden käyttömahdollisuutta lähestyttiin selvittämällä tekijänoikeussäädöksiä ja sen rajoitteita olemassa olevien kuvioden ja muotojen näkökulmasta. Taustatarinan ja tekijän muotokielen yhdistämisen mahdollistivat kolmen kohdehenkilön tarinat. Tuloksena syntyi kolme kohdehenkilölle valmistettua uniikkia korua, joissa rikkinäiset astiat saivat uuden elämän. Niissä yhdistyivät korujen tekijän muotokieli sekä kohdehenkilöiden persoonallisuus. Kokeilujen kautta havaittiin rikkinäisten astioiden monipuoliset käyttömahdollisuudet korujen valmistusmateriaaleina - myös mahdollisen sarjatuotannon kannalta. Valmiissa koruissa onnistuttiin luomaan alkuperäisistä astioista merkittävästi poikkeavat kokonaisuudet, joissa käytetyt materiaalit ilmaisivat taustatarinaa selkeästi.

Avainsanat: tarinallisuus, rikkinäiset astiat, uniikkikoru, tekijänoikeus

Abstract

From Broken Pieces to Whole
Lahti University of Applied Sciences
Institute of Design
Bachelor's Degree Programme in Design
Jewellery Design
Graduation project
Spring 2015
Nadja Mäkelä
Supervising teacher: Pekka Koponen
Tutor: Heli Kauhanen
The Opponent: Susana Corneh

135 pages
2 appendices

The goal of this graduation project was to study if broken Finnish crockery can be used in jewelry making. Moreover, the combination of existing background stories and the style of a jewelry designer was discussed extensively. The utilization options for the crockery were approached by studying the copyright law and regulations from the perspective of pattern and form. Combining the background stories and style of the jewelry designer was enabled by the three stories of the target customers. As a result, the broken crockery were given a new life in three unique and personalized design jewelry pieces. The style of the jewelry designer and the personalities of the target group came together in the jewelry pieces. The versatile usage of the broken crockery in jewelry production was discovered through experimenting. The three finished jewelry pieces each have their unique appearances that differ from the other two. The used materials express the background stories clearly.

Keywords: narration, broken crockery, unique jewelry, copyright law

Sisällys

1	Johdanto.	9
2	Posliini astiana - posliini korussa	13
	2.1 Posliinin historiaa lyhyesti	14
	2.2 Posliinin historia Suomessa - Arabia	16
	2.3 Käyttö- ja koriste-esine	18
	2.4 Posliiniastiat korussa	20
3	Tarina osana korua.	23
	3.1 Tarinallisuus	24
	3.2 Tarinaa kierrätyksestä	26
	3.3 Tarinasta prosessiksi	36
	3.4 Tarinan kertojat	46
	3.5 Kehys	56
4	Kertojan ja tekijän muotokielen kombinaatio.	59
	4.1 Mitä on muotokieli?	60
	4.2 Oma muotokieli	62
	4.3 Tarinan ja oman muotokielen yhdistäminen	64
5	Suunnitteluprosessi	73
	5.1 Rikkinäisestä ehjäksi	74
	5.2 Kohti päämäärää	82

6	Valmistusprosessi.	91
6.1	Lähtökohdat ja materiaalit	92
6.2	Posliinin työstäminen	96
6.3	Korujen muut osat	98
7	Tekijänoikeus	105
7.1	Yleistä tekijänoikeuksista	106
7.2	Tekijänoikeudet projektin raameina	108
8	Valmis prosessi.	113
8.1	Tarinasta uniikkikoruksi	114
8.2	Pauliina	116
8.3	Jenni	118
8.4	Eija	120
9	Jatkokehittäminen	123
9.1	Uniikkikorujen utopia	124
9.2	Sarjatuotettu koru	126
10	Oman työn arviointi	133
11	Lähteet.	136

© Jasmin Rauha

1

Johdanto

Käsittelin opinnäytetyössäni kotimaisten rikkinäisten astioiden käyttömahdollisuutta koruissa. Lisäksi pohdin tarinallisuuden sekä tekijän muotokielen välisen kosketuspinnan merkitystä osana uniikkikorun suunnittelu- ja valmistusprosessia.

Johdanto

Elämme keskellä materiaalista kulttuuria, jossa rikki mennyt heitetään pois. Kierrättäminen ja uusiokäyttö ovat kuitenkin olleet kasvavia trendejä, jotka ovat nousseet vaihtoehtoiksi jatkuvan kuluttamisen periaatteelle. Halusin työssäni ulottaa kierrättämisen arvot koskemaan myös käyttömerkityksensä menettäneitä astioita kuvamalla niitä tunnesiteitä, joita meille astioihin niitä käytettäessä syntyy.

Tarinallisuuden näkökulmaa hain valitsemalla kolme kohdehenkilöä, jolle lähetin kysymyksiä siitä, mitä astiat heille merkitsevät ja minkälaisia tunnesiteitä heillä niihin oli. Keräsin heiltä myös taustatietoja sisäistääkseeni paremmin heidän persoonallisuuttaan. Nämä taustatarinat toimivat suunnitteluprosessini inspiraation lähteenä, jonka tavoitteena oli valmistaa kolme täysin uniikkia riipusta.

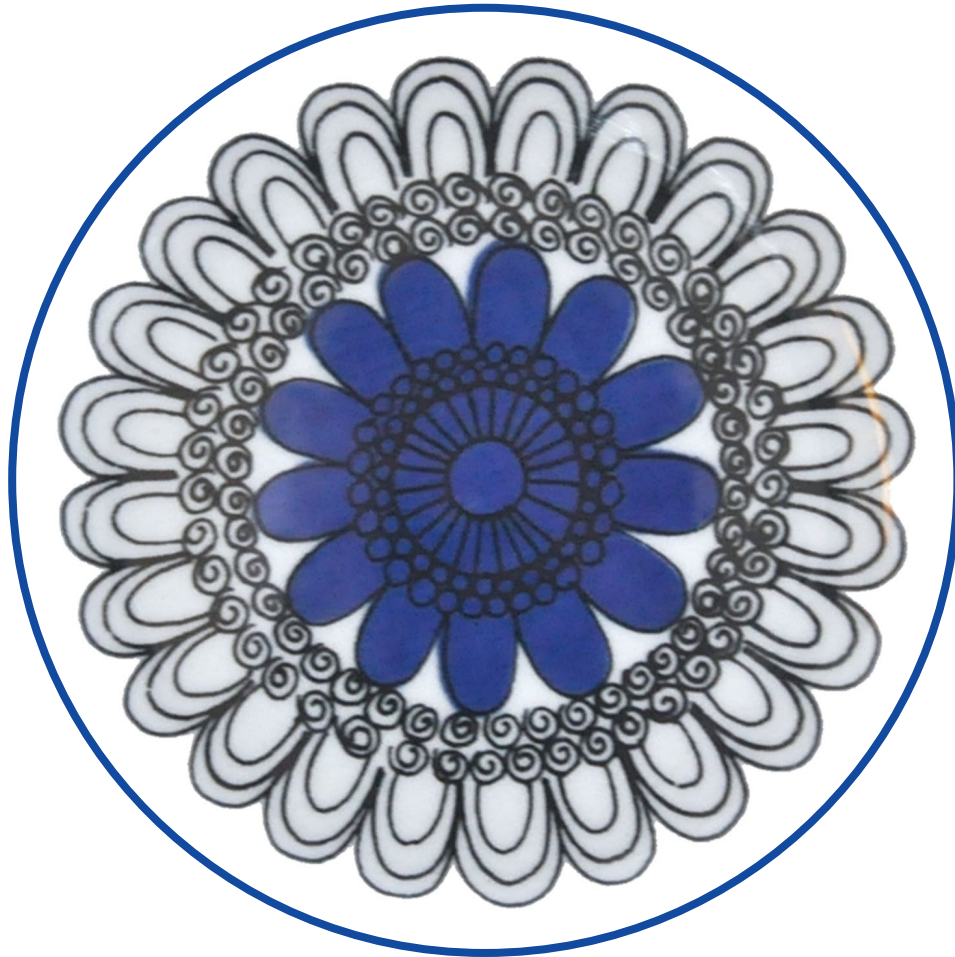
Taustatarinan yhdistäminen muotokieleeni oli mielekäs, mutta vaativa prosessi. Tarinoista oli poimittava ne elementit, jotka tuntuivat luontevilta suodattaa muotokieleni lävitse. Suunnittelussa käytin apuna kuvakollaaseja sekä erilaisia hahmomalleja, joiden pohjalta valmistin kolme uniikkia, kantajansa näköistä, korua, joissa astiat kehystivät kerrottuja tarinoita.

Perehdyin prosessin aikana myös tekijänoikeuksiin ja selvitin niiden vaikutuksia olemassa olevan astian ja sen kuvion käyttöön koruissa. Lähtökohtaisesti astioiden kuvioiden käyttö on tekijänoikeuksien mukaan luvanvaraista.

Opinnäytetyöni on prosessinomainen kuvaus siitä, miten rikkinäisen astian uusi muotoilu koruna voi palauttaa omistajalleen tärkeän astian tuottaman ilon. Se kuvaa myös sitä, miten korumuotoilijana on tärkeää tunnistaa oman muotokielen persoonallisuus osana suunnittelua ja käytännön toteutusta.

© Jasmin Rauha

2

Posliini astiana - posliini korussa

2.1

Posliinin historiaa lyhyesti

Posliini-nimeä käytetään erityisesti valkoisista ja läpikuultavista keraamisista materiaaleista. (Yli-Viikari 2010: 10) Posliinia voidaan pitää ikään kuin idän ja lännen kulttuurien, korkeassa lämpötilassa, kovaksi poltettuna seoksena. Posliini siis on kaoliinista, maasälvästä ja kvartsista valmistettu keraaminen tuote, joka on alun perin keksitty Kiinassa n. 600–700-luvulla satojen vuosien kehityksen jälkeen. Euroopassa posliinin historian merkittävimäksi kehityksen merkkipaaluksi voidaan pitää Johan Friedrich Böttgerin saavutusta kovaposliinin valmistusmenetelmän keksimisessä ja Meissenin tehtaan perustamisessa 1710. (Yli-Viikari 2010: 15) Meissen olikin eurooppalaisen posliinituotannon johtotähti kymmenien vuosien ajan ja sen menestyksestä johtuen perustet-

tiin monia muita merkittäviä posliinitehtaita, esim. Wien 1718, Rörstrand 1726 ja Marieberg 1759. Ratkaisevin tekijä posliinin käytön yleistymiselle oli Englannista 1700-luvulla alkanut teollistuminen. (Yli-Viikari 2010: 17)

1.

2.

4.

3.

5.

2. <http://rorstrand-museum.se> 3. <http://antiqueporcelaingallery.circa1785.com>
4. <http://images.onlinegalleries.com> 5. <https://d2mpxrccad19ou.cloudfront.net>

Suomen teollinen posliinituotanto alkoi 1873, kun Helsinkiin perustettiin Arabian posliinitehdas ruotsalaisen Rörstrandin sisaryritykseksi. (Nyman 2010: 28) Tehtaan perustamisen ajatus oli välittää posliinia Venäjän ja Suomen kasvaneeseen kysyntään. Aluksi tuotettu posliini oli niin sanottua luuposliinia, mutta Rörstrandin tehtaan esimerkin mukaisesti otettiin myöhemmin käyttöön maasälpäposliini. Tuotannon mallit Arabia otti myös suoraan Rörstrandilta. Vasta 1900-luvun vaihteessa Arabia alkoi laajemmin käyttää malleissaan taiteilijasuunnittelua. (Nyman 2010: 29–30)

Arabian itsenäistyttyä Rörstrandin alaisuudesta 1916 alettiin tehtaassa laajemmin kiinnittää huomiota oman muotoilun kehittämiseen käyttövarjoissa. Hiljalleen Arabian tehdas otti käyttöön useiden eri vaikutteiden

kautta työskentelytavan, jossa ajatus oli tuottaa teollisesti kauniimpia arkitavaroita edullisin kustannuksin. Tätä kautta Arabien esineiden hankkiminen tuli mahdolliseksi laajemmin yhteiskunnassa. (Nyman 2010: 30)

Alkuvaiheessa tehtaalla käytettiin Ruotsista tulleita valmistusmassoja, mutta ajan saatossa myös fajanssi-, posliinimassat ja kivitavara tulivat käyttöön. Näistä fajanssi- ja posliinimassat mielletään perinteisesti arvokkaimmiksi, kun taas kivitavara on ollut enemmän teollisen massatuotannon raaka-aine. Esimerkiksi monet 1970–80-lukujen Arabian tunnetut posliiniasiastiat ovat juuri kivitavaraa. (Nyman 2010: 37) Kivitavara on fajanssia selkeästi tiiviimpää - paksuseinäistä ja läpinäkymätöntä.

2.3

Käyttö- ja koriste-esine

Keramiikan polton alkuvaiheissa oli keraamisten astioiden arvo oletettavasti käyttöarvoon perustuvaa. Astioiden arvotettavia ominaisuuksia saattoivat olla esimerkiksi muoto, paino tai kestävyys. Hiljalleen astiat ovat kuitenkin vuosisatojen saatossa saaneet enemmän erilaisia koristeellisia elementtejä pintoihin ja muotoihin. Keraamisten ja erityisesti posliinisten astioiden pääasiallisesti funktionaalinen näkökulma on kuitenkin säilynyt aina nykyaikaan asti. Erilaiset koristukset ja taiteelliset muodot ovat kuitenkin nykyihmiselle käyttötavaroita valitessa vähintäänkin yhtä merkityksellinen tekijä kuin tuotteen funktio. Tämä trendi korostuu erityisesti astioissa.

Yhtäläillä kuin astiat ovat ruokapöydissämme ja astiakaapeissamme käyttötavaroita, ovat ne myös

monelle tärkeä kodin sisustuselementti ja tunnelmanluoja. Omistajansa mielestä kaunis astiasto ansaitsee olla niin esillä kuin käytössä. Oman leimansa astioiden monipuoliseen maailmaan tuovat seinälautaset, joiden ensisijainen tarkoitus on toimia koriste-esineenä.

2.4

Posliiniastiat korussa

Keramiikan käytöllä korusissa ja erilaisissa koriste-esineissä on pitkä historia. Samaan aikaan, kun keramiikan polton taito sekä materiaalien hallinta kehittyi, ilmestyi erilaisten keraamisten käyttöesineiden pintaan myös koristavia elementtejä. Koristeet eivät itsessään tee käyttöesineen käyttöarvoa suuremmaksi, mutta niiden luomat tunnelmat ja mielikuvat ovat olleet merkityksellisiä koko keramiikan valmistuksen historiassa.

Posliinin käytön korusissa tekee erittäin haastavaksi jo kovettuneen muodon vaikea muokattavuus.

Posliinia korusissa hyödyntäviä taiteilijoita löytyy maailmalta useita. Pelkästään Internetin kautta tutkimalla, oikeita hakusanoja käyttämällä, löytää lukuisia hieno-

ja korusia, joissa posliinia on käytetty erittäin taitavasti ja oivaltavasti. Posliiniosien valmistaminen itse mahdollistaa monenlaisten muotojen käytön korusien elementteinä.

6.

7.

3

Tarina osana korua

Näen elämän ikään kuin tarinana – semmoisena, jonka kirjoitus on alati jatkuva prosessi. Tarinamme ovat hyvin erilaisia ja niiden juonien käänteet näyttäytyvät monesti hyvin eri tavalla eri näkökulmista katsottuna. Se, mikä on toiselle hyvin merkityksellistä ja arvokasta, voi olla toiselle jotain arkista tai vähäpätöistä. Asiat, joiden vuoksi joku on valmis uhraamaan aikansa, saattavat toisen silmin katsottuna olla ajanhukkaa. Tämä on seurausta siitä, että arvotamme asioita eri tavoin.

Tarinamme rakentuvat pääosin syy-seuraussuhteista – yksi asia seuraa toista. Ne koostuvat valinnoista, jotka johdattavat meitä uusiin valintoihin. Näitä valintoja teemme sen perusteella, minkälaisia persoonia me olemme. Toisaalta valinnat myös muokkaavat persoonaamme

ja saatammekin löytää itsemme tilanteista, missä emme voineet kuvitella olevamme. Tarinamme ovat henkilökohtaisia kuvakollaaseja ja maisemia niistä hetkistä, jotka ovat muuttaneet elämämme suuntaa – suuresti tai pienesti. Tämä kollaasi, tarinan juoni, on jatkuvasti näkyvillämme, halusimme tai emme. Kerroessamme tarinaamme ulkopuolisille, on meidän kytkettävä nämä ulkopuoliset lukijat kiinni kertomukseemme ja autettava heitä myös ymmärtämään tekemiämme valintoja.

© Jasmin Rauha

3.2

Tarinaa kierrätyksestä

Olen aina ollut hyvin kiinnostunut esteettisesti miellyttävistä asioista sekä jo elämää nähneistä käytetyistä esineistä. Retroilu ja kierrätys ovat minulle enemmänkin elämäntapa kuin harrastus. Jo nuorena olen löytänyt omat aarreaittani – kirpputorit, joissa olevat tavarat kertovat jokainen omanlaista tarinaansa. Kirpputorit perustuvat ajatukseen siitä, että joku on valmis luopumaan jostain, mikä saa uudessa kodissa, toisenlaisen persoonan omistuksessa, uuden merkityksen. Se, mikä on toisen mielestä vähäarvoista ja rumaa, voi toiselle olla jotain arvokasta ja kaunista.

Esimerkiksi vanhassa tupakeittiön astiakaapissa lojunut kahvikuppi, joka kenties käyttämättömänä on katsellut aitiopaikalta, kuinka pojat ovat kasvaneet isiksi, päätyy kaikessa pölyisyydessään

kirpputorin hyllylle. Tuosta hyllystä sen poimii nuori äiti, joka muistaa, kuinka hän piti kädessään samanlaista kuppia maistaessaan ensimmäisen kerran kahvia mummulan pirtin pitkän pöydän ääressä.

Kaiken tämän materialistisuuden keskellä tuntuu hieman erikoiseltakin kuvailla sitä, minkälaisia tunnesiteitä ja mielle yhtymiä ihmisille kehittyy erilaisista esineistä ja tavaroista. Kertakäyttöyhteiskunnassa tavaroiden merkitys perustuu niiden käyttöarvoon sekä siihen hyötyyn, jota ne arjessa meille välittävät. Kun tavarat lakkaavat palvelemasta tai menevät rikki, päätyvät ne turhan helposti vain muiden roskien joukossa paikkaan, missä ne eivät tuota kenellekään iloa.

Kierrättäminen itsessään on toki arvo, jota yhteiskunta on onneksi painottanut viime aikoina luonnonvarojen huetessa kasvavan talouden polttoaineeksi. Rikkinäiset sähkölaitteet voi toimittaa romukeräykseen, jossa niistä kerätään talteen kaikki uusiokäyttöön kelpaava materiaali.

Paristot päätyvät kaupan kierrätyslaatikoihin, jotta ne eivät kuormitaisi ympäristöä kaatopaikkojen jätevuorien onnettomina virtalähteinä. Muovirooska päätyy jätteenpolttolaitosten valtavan uunin kitaan, josta sen sisältämä energia hyödynnetään lämmön- ja sähköntuotannossa.

Mutta entä sitten ne tavarat, joiden käyttö on jokapäiväistä, joiden kierrättäminen ei ole sinänsä arvokasta ja joita emme perinteisesti miellä jatkojalostettaviksi hyödykkeiksi? Ne tavarat ja esineet, jotka ovat paikaltaan olleet jonkun arvokas lapsuusmuisto, muistiin piirtynyt käyttöesine, jonka lämmin ajatus tuo mieleen tilan, tuoksut, tunteen ja ajan? Kenties vaarin vanhan mökin rikkinäinen kannu, jonka kellastuneet reunukset kertovat vuosien tarinaa, ja joka perinnönjaossa jäi vaille kotia.

3.2

Tarinaa kierrätyksestä

Erityisesti astiat ovat läsnä jokapäiväisessä elämässämme. Ne ovat luonteeltaan käyttöesineitä, joiden tehtävä on palvella isäntäänsä luotettavasti pitämällä nautinto tiiviisti lähellä ja saatavilla. Ne palvelevat emäntäänsä visuaalisena kokonaisuutena, joiden tehtävä on luoda hetkeen rauha ja harmonia. Näiden lisäksi astioissa yhdistyvät aistien koko kirjo: hajut, maut, äänet, näyt ja tunto. (Leppänen, 2010, 11) Ne kaikki tallentuvat muistojemme ketjuun, ja joiden

palautuminen mieleen voi yllättää kuin pääsiäismunan koottava lelu.

Astioiden käyttöön liittyy vahvasti yhteys ja yhteyden kokeminen. Ne voivat olla perheen yhteisiä ruokailuhetkiä, ystäviä kahvikupin äärellä tai myös lasten leikkejä leikkimökissä. Astioista huokuu välittäminen ja rakkaus myös saatuina tai annettuina lahjoina. (Leppänen, 2010, 11).

3.2

Tarinaa kierrätyksestä

Esineisiin liittyvät tunnesidonnaisuudet ovat siitä mielenkiintoisia, että useimmiten niiden merkitys on läsnä, kun esine on itsessään käsin kosketeltavissa tai varsinaisessa käytössä. Kun laitamme jonkin tavaran pois, saatamme säilyttää sen muiston hetken, mutta ajan kuluessa unohdamme tavaran merkityksen ja kenties myös sen sisältämän tunnemuiston. Kuinka paljon omistamme ja kuinka vähän muistamme omistavamme.

On tosin mainittava, että aika ajoin haikailemme myös menetettyjen esineiden ja niiden muistojen perään. Se on hyvin riippuvainen siitä, minkälaisia merkityksiä olemme niille antaneet. Valitettavasti liian moni esine rikkoutuessaan saa korkeintaan aikaan pari kyyneltä ja päättyy unoh-

dettuna roskiin. Onneksi kätevimät meistä hallitsevat korjaamisen taidon ja osaavat antaa tavaralleen kenties uuden ja hieman toisenlaisen elämän. Astioiden kohdalla korjaaminen valitettavasti ei aina ole kovin mielekästä eikä myöskään esteettistä. Vain ehjä kuppi on kunnis kuppi, saattavat monet ajatella.

8.

9.

Kiertäessäni kirpputoreja, olen löytänyt useista pöydistä monenlaisia astioita, joiden reunassa on saattanut olla pieni särö, lasite hie- man kulunut tai sitten kupin, jonka korva on taitamattomasti liimattu takaisin paikoilleen. Monesti nämä astiat ovat hinnoiteltu siten, kuin niiden käyttöarvoksi on voitu olettaa. Ne ovat saattaneet olla käyttäjälleen ne kaikkein tärkeimmät muistot sisältävät käyttöastiat, joita omistaja ei ole kestänyt katsoa rikkinäisinä ja vajavaisina. Mielessään hän on luopunut niiden tuottaman ilon jatkuvuudesta ja saattanut tiedostamatta ajatella tallentavansa mielensä säilöön niiden sisältämän tunnekokemuksen. Kuten mainittua, saattaa tämä tunne ajan saatossa vaimentua, häilyä ja kenties hävitä kokonaan muistojen pirstasta.

Havahduin tähän nykyaikaisen yhteiskunnan roskalavakulttuurin tuottamaan unohtamisen paradoksiin miettien, miten voisin omalla osaamisellani tuottaa mielihyvää niille, jotka ovat kenties vahingossa rikkoneet jotain itselleen hyvin merkityksellistä ja miten voisin saattaa yhteen ne muistojen ja tunteiden ketjut, joiden välinen lenkki saattaa olla palasina laatikon pohjalla. Monet astiat ovat itsessään kauniita, niin muodoltaan kuin värien ja kuvioidenkin puolesta. Astiat voivat itsessään toimia koristeina ja esteettisen mielihyvätunteen kohteina. Rikkinäinen astia, jonka lähtökoh- tainen käyttötarkoitus on romutettu ja jonka arvo on markkinalakien mukaan pyöreä nolla, voi kuitenkin olla tunnearvoltaan mittaamattoman arvokas. Palasina pöytälaatikossa

se ei kuitenkaan tuota välttämättä sitä mielihyvää, jota sen sisältämä tunnesidonnaisuus voisi parhaimmillaan antaa omistajalleen. Tästä näkökulmasta ja lähtökohdasta syntyi ajatus rikkiäisten astioiden pestamisesta käytettäväksi koruiksi, jotka muistuttaisivat kantajaansa siitä alkuperäisestä tunteesta, jonka astia omistajalleen kerran antoi sekä jatkaisi kauniiden astioiden ja korujen esteettistä ketjua.

Suunnitellessani, minkälaisia ko-ruja lähden työstämään, halusin liittää niihin vahvasti ajatuksen tarinallisuudesta. Yksilöllisen, olemassa olevan persoonan, näkökulman sovittaminen oman tulkintani ja muotokieleni viitekehykseen tuntui haasteelta, mutta samalla myös luontevalta lähestymistavalta. Kuvittelin mielessäni eräänlaisen sulatusuunin, jonka sisään heittäisin tulkitsemani tarinat sekä kaiken sen osaamisen, mikä minulle on vuosien aikana kertynyt. Toivoin lopputuloksen olevan tarinaa ymmärrettävästi kertova muotokielen tulkinta.

Mietin aluksi, miten voisin tehdä tiettäväksi ajatukseni ihmisille. Tahdoin löytää aidosti astioista kiinnostuneita ihmisiä, joilla olisi voinut olla tarina kerrottavanaan.

Pohdin asiaa myös paljon kaupallisesta näkökulmasta, johon liittyi vahvasti ajatus pienimuotoisen tuottavan toiminnan pyörittämisestä rikkinäisiä astioita sekä niiden sisältämiä tunnemuistoja yhdistämällä. Ajattelin mielessäni koittaa kepillä jäätä kirjoittamalla ajatukseni hyvin retrohenkisen Facebook-yhteisön sivuille, jossa itse myös aktiivisesti ostan ja myyn tavaraa, luettavaksi ja pohdittavaksi. Tässä kohtaa kuitenkin mieleeni nousi ensimmäisiä kertoja tekijänoikeudelliset seikat suhteessa taiteilijan vapauteen.

©Pauliina Pitkänen (@vintageinteriorxx)

Aloin pohtia mielessäni sarjatuotetun ja uniikkikorun välistä suhdetta sekä niiden välissä liikkuvan tilaustyön moraalista ja juridista lupaa. Sarjatuotettu koru pyrki luonnollisesti mahdollisimman suureen taloudelliseen voittoon, jonka peruseriaatteena olisi olemassa olevan astiakuvion hyödyntäminen sellaisenaan osana korua. Ajatus oli luoda konkreettinen tuoteperhe, jossa erilaiset astiakuviot yhdistettynä erilaisiin käyttökoruihin voisi luoda mahdollisimman laajaa asiakaskuntaa kiinnostavan uudenlaisen kokonaisuuden.

Tämä idea perustui vahvasti astioiden herättämiin tunne- ja mielleyhtymiin sekä rikkinaisten tai viallisten astioiden mielekkääseen kierrättämiseen. Ajatuksena oli, että arkinen käyttöesine nostaisi esiin kuluttajas-

sa jonkinlaisen pienen muiston menneisyydestään tai mielikuvan liitettyinä johonkin arvostettuun teemaan. Tarkoitukseni oli yhdistää posliinia ja hopeaa siinä suhteessa, että koru olisi vaikutelmaltaan arvokas ilman tunneperäistä kokemustakin. Oli kuitenkin sanomattakin selvää, että tällaiseen tuotantoprosessiin en voisi ryhtyä ilman asianmukaista lupamenettelyä, tekijänoikeuksien vaalimisperiaatetta kunnioittaen.

Olin mielessäni valmistellut Arabian astioiden laajempaa käyttöä koruissani – erityisesti juuri sarjatuotannon näkökulmasta. Varsinkin Muumi-astiat sekä erilaiset Arabian astioiden värikkäät kuviot vaikuttivat hyvin lupaavilta niin emotionaalisen siteen rakentamisen kuin kaupallisen hyödyntämisen näkökulmasta. Kuten mainittua, sarjatuotettu

koru yhdistettynä Arabian olemassa oleviin kuvioihin mahdollistaisi laajemman kohderyhmän ja kaupallisen potentiaalin valjastamisen sen tunnekirjon avulla, minkä erilaiset

astiakuviot ihmisissä herättäisi. Tällöin kerrottu tarina olisi tuotteen ostajan henkilökohtainen muisti- tai mielikuva, joka toimisi ostopäätöksen tunneperäisenä vaikuttimena.

3.3

Tarinasta prosessiksi

Työstin prosessinomaisesti muutamia erilaisia, vahvasti Arabian astiakuvioihin sidoksissa olleita koruja saadakseni jonkinlaista konkreettista kosketuspintaa ajatuksilleni. Tuloksena oli mielestäni hyvin kauniita koruhahmotelmia, joista saamani palaute valikoidulta kohderyhmältä innosti minua uusiin kokeiluihin sekä syvemmin mahdolliseen kaupalliseen hyödyntämiseen. Valmistin mallikoruja sillä periaatteella, että yhdistäisin niissä vahvasti oman muotokieleni ja osaamiseni jo olevassa olevien kauniiden kuvioiden tasapainoisiksi kokonaisuuksiksi. Samalla pidin vahvasti mielessäni muotoilijan identiteettini jonkin uuden luomisen työkaluna. Näitä ajatuksia vasten annoin prosessin jatkua mielessäni samanaikaisesti selvittämällä tekijänoikeuksia laajemmin.

Saatuani selville tekijänoikeudelliset perustiedot työni jatkamiseksi, aloin samalla antaa ajatuksissani enemmän tilaa uniikki-tyyppisille koruille sekä tilaustyönä tehdyille koruille. Tilaustyönä tehtävät korut kiehtoivat minua erityisesti sen vuoksi, että niissä pääsisin hieman tietoisiksi niistä tunneperäisistä assosiaatioista, joita astiat ihmisissä herättävät. Tilauksesta valmistettujen astiakorujen perusajatuksena oli käyttää ihmisillä todellisesti käytössä olleita, jo rikkoontuneita astioita, joita he olivat kenties säästäneet palasina pöytälaatikoissa jo pidemmän aikaa. Ajatuksena oli korjata se vaurioitunut muisto, hetki, tuoksu tai tunne, ehjäksi kokonaisuudeksi – kannettava vaksi koruksi. Halusin palauttaa ih-

misille niiden särkyneiden astioiden ilon sekä arvon tunteen, jota he olivat vaalineet silloin, kun astia kenties oli vielä ehjä. Perusidea näiden korujen toteutuksessa oli hyvin samankaltainen sarjatuotettujen korujen kanssa. Tarkoitukseni oli käyttää olemassa olevia kuvioita ja teemoja sellaisenaan, ilman laajempaa kaupallista hyödyntämistä. Pohjaajatuksena oli ainoastaan kuunnella enemmän mahdollisen asiakkaan tarinaa ja toivomuksia korun lopullisen ulkomuodon hahmottamiseksi. Mielessäni ajattelin tarjota jo mainitsemani Facebook-ryhmän jäsenien särkyneille astioille uuden elämän. Tässäkin kohtaa epävarmuuteni tekijänoikeuksia kohtaan heräsi ja halusin ottaa asiasta enemmän selvää.

©Pauliina Pitkänen (@vintageinteriorxx)

Lopulta ajauduin mielestäni jonkinlaiseen umpikujaan, jossa pohdin paljon, miten voisin hyödyntää olemassa olevia astioita ja niiden kuvioita koruissani rikkomatta tekijänoikeuksia. Astioiden käyttäminen sinänsä ei ollut minulle tämän prosessin itseisarvo, mutta niiden sisältämä tunnepohjainen, tarinallinen potentiaali ja kierrätettävyys olivat minulle kuin tutkimaton avaruus, jonka syvyyksistä halusin ottaa selvää. Paloin halusta sukeltaa omana itsenäni, lukijana, niiden ihmisten tarinoiden, joissa yksittäiselläkin astian kappaleella oli suuri merkitys juonen käännteiden kannalta. Tahdoin löytää jonkinlaisen tavan ilmaista näitä

tarinoita kunnioittamalla sekä korujen että astioiden käyttöhistoriaa.

Uniikkikorunäkökulmasta löysin vahvasti viitteitä tarinallisuuden esiin tuomiseen, jota itse pidin hyvin keskeisenä osana yksilökeskeistä korunvalmistusprosessia. Lisäksi uniikkikorussa, joka sisältäisi olemassa olevia tekijänoikeuksien piiriin kuuluvia muotoja ja kuvioita, oli helpompi luoda kokonaisuus, joka ei olisi tekijänoikeuslakien vastainen. Näin ollen pohdintojeni lopputuloksena päädyin ratkaisuun, jossa valmistaisin valitsemilleni kohdehenkilöille tarinallisuuteen ja kierrätykseen perustuvat uniikkikorut.

3.4

Tarinan kertojat

Miettiessäni, minkälaisia elementtejä tahdon nostaa esiin koruja suunnitellessa, nousivat keskeisinä ajatuksina esiin juuri kierrätys, tarinallisuus, estetiikka sekä arvostus vanhoja astioita kohtaan. Valitessani kohdehenkilöitä tuleville uniikkikoruille, tahdoin, että nämä elementit olisivat merkityksellisiä myös korujen vastaanottajille. Halusin, että korujen kantajat voisivat arvostaa sitä työtä näistä elementeistä käsin, mitä he kenties ilolla tulevaisuudessa kantaisivat. Huolimatta samantyyppisistä arvostuksen kohteista, oli sanomattakin selvää, että arvostuksien toiset osa-alueet painottuisivat enemmän kuin toiset. Henkilökohtaisesti halusin painottaa töissäni juuri tarinallisuuden ja kierrätyksen merkityksellisyyttä siten, että kohdehenkilön taustatarina näkyi-

si korussa mahdollisimman hyvin. Muotoilijana ja uuden luojana piirsin kuvaa mielessäni sen kaltaisesta uniikkikorusta, jossa kohdehenkilön taustatarina ikään kuin suodattuisi lävitseni ja lopputuloksena olisi eräänlainen uusi tarina. Minä lukijana avaisin lukemani tarinan ihmisille siitä näkökulmasta, mitä persoonallani toisen tarinasta tulkitsen.

Aivan kuten leikissä ”rikkinäinen puhelin, jossa ensin henkilö kertoo tarinan toiselle, joka kertoo sen eteenpäin seuraavalle jne. Lopuksi viimeinen, joka on kuullut tarinan, kertoo sen kaikille ääneen ja sitten kuunnellaan, miten tarina on ”suodattunut” matkan varrella. Tämnäkaltaisessa työskentelyssä on mahdollista, että tarinasta saattaa suodattua pois jotain alkuperäiselle kertojalle hyvinkin merkityksellistä. Toisaalta se tuo vahvasti esiin myös kertojan persoonan ja kyvyn tulkita alkuperäistä tarinaa. Ideana koroissa olikin tuoda esille tarinan ja lukijan tulkitseman sisällön erilaisuutta sekä sitä, minkälaiseen muotoon ne yhdessä sulautuvat.

3.4

Tarinan kertojat

Haen monesti inspiraatiota oman muotokieleni tueksi sosiaalisesta mediasta löytyvistä, julkisesti jaetuista, kuvista, joita käyttäjät jakavat mm. Instagramin tai Facebookin välityksellä. Erityisesti Instagram on osoittautunut retroilijan eräänlaiseksi aarrekkammioksi, josta voi hakea ideoita esim. omaan sisustukseen tutkimalla eri käyttäjien lataamia kuvia. Juuri Instagramin kautta tutustuin Pauliinaan (@vintageinteriorxx), jonka käyttäjäprofiilin löysin sattumalta kuvia selatessani. Olin tosin jo aiemmin nähnyt joitakin kuvia Pauliinan astioista ja sisustustyylistä jo aiemmin mainitsemassani Facebook-ryhmässä (Rättei, Lumpui & Retroi), mutta tämä oli tapahtunut ennen

todellista syttymistäni astioiden esteetiikkaan. Havaitsin Pauliinan lataamien kuvien perusteella, että hän keräilee vanhoja Arabian astioita ja pitää muutenkin kaikesta vanhasta ja esteettisestä. Koin välittömästi, että Pauliina on sen kaltainen henkilö, joka vaikuttaisi arvostavan niitä elementtejä, joita halusin uniikkikoruissani tuoda esille. Lähestyin Pauliinaa varovasti kysymällä, haluaisiko hän olla mukana kokeilussani, jossa pyrin tuomaan vanhojen rikkinäisten astioiden kierrätysmahdollisuutta esiin uudella tavalla tarinallisuutta hyödyntäen. Pauliina suostui ja näin sain ensimmäisen kohdehenkilön valittua työlleni.

3.4

Tarinan kertojat

Toinen kohdehenkilö Jenni tuli mukaan sattumalta Pauliinan kautta. Selasin Pauliinan lataamia kuvia, joista yhtä Jenni oli kommentoinut. Kommentissa hän oli maininnut, viitaten Pauliinan astiaan, että hänellä on vastaava astia rikkinäisenä. Tutkin Jennin profiilia tarkemmin ja arvelin hänen jakavan myös samankaltaisia arvostuksen kohteita. Huomasin myös, että olin aiemmin myynyt Jennille joitakin retrota-varoita Facebook-ryhmän, Rättei, Lumpui & Retroi, kautta. Olinkin melko nopeasti yhteydessä Jenniin

juuri Facebookin välityksellä. Keskustelimme Jennin kanssa astioiden merkityksestä sekä rikkinäisten astioiden käyttömahdollisuuksista. Jennillä oli aiemmin ollut yksi perintöastia, joka oli mennyt rikki, mutta valitettavasti hän oli heittänyt palaset jo roskiin. Esittelin lopulta hänelle kuvia niistä rikkinäisistä astioista, joita minulta löytyi varastosta ja Jenni ihastuikin kovasti Arabian Krookus-kuppiin. Selvisi myös, että Jenni kerää kyseistä astiasarjaa. Näiden puheiden pohjalta sovimme, että Jenni on mukana projektissa.

3.4

Tarinan kertojat

Kolmanneksi kohdehenkilöksi valikoitui anoppini Eija. Olin jo aiemmin keskustellut Eijan kanssa ideasta käyttää rikkinäisiä astioita korujen pohjana, josta hän oli kovin kiinnostunut. Vietämme paljon kesäisin aikaa Eijan lapsuuden kodin maisemissa Vilppulassa, jossa keskeisenä paikkana on juuri Eijan syntymäkoti Isomäki. Kyseinen paikka on vanhojen rakennusten lisäksi täynnä kaikenlaisia vanhoja esineitä ja myös astioita. Erityiseksi Eijan ottaminen mukaan projektiin teki kyseisen pai-

kan ulkoaitan alta syksyllä löytyneet vanhat rikkinäiset astiat, jotka ajan tapaan olivat aikanaan heitetty maan täytteeksi rakennuksen alle. Löytyneistä astioiden palasista löytyikin vanha Arabian Pikkuruusu-sarjaan kuuluva rikkinäinen kuppi. Koin, että Eijan kohdalla erityisesti vanhojen astioiden arvostus sekä tarinallisuus olivat helppo yhdistää kokonaisuudeksi, jossa korun vastaanottaja varmasti arvostaisi tekemääni työtä sekä lopputuloksen esteettisyyttä.

3.4

Tarinan kertojat

Kohdehenkilöiden valinnan jälkeen halusin perehtyä tarkemmin heidän ajatuksiin ja persoonallisuuksiin tulevien uniikkikorujen tarinallisuuksien pohjaksi. Halusin löytää jonkinlaisen ikkunan heidän sielujen maisemaan, josta pääsisin lukemaan edes pientä osaa heidän tarinoistaan. Pohdin mielessäni erityyppisten haastattelujen käyttämistä pohjatiedon keräämiseksi, mutta välimatkat ja tekniset toteutustavat eivät soveltuneet tähän ajatukseen. Lopulta, ajatuksestani korujen tarinallisuuden taustaksi, pyysin valikoituja kohdehenkilöitä listaamaan minulle kymmenen heille elämäs-

sään hyvin merkityksellistä asiaa sähköpostin välityksellä. Kymmenen kohtaa omasta itsestään listattuna vaatii vastaajalta syvempää analyysiä omista mielenkiinnon kohteista sekä persoonan eri puolista. Toisaalta koko oman elämänkaarenaikaisen kokemusten ja ajatusten kiteyttäminen kymmeneen kohtaan tiivistää juuri riittävästi ajatuksia pikaisen yhteenvedon tekemiseksi. Ajattelin jatkuvasti mielessäni lukevani tarinaa, josta halusin välittää tulkintani laajemmalle yleisölle. Onnekseni kohdehenkilöt vastasivat pyyntööni melko nopeasti ja pääsin syvemmin suunnittelemaan tulevia kokonaisuuksia.

10.

3.5

Kehys

Mietin, miten voisin käyttää astioiden luonnollista muotoa parhaiten hyödyksi suunnitteilla oleviin koruihin. Pohdin mielessäni erilaisia astioiden leikkaamismenetelmiä ja teinkin niistä muutamia erilaisia kokeiluja. Hiljalleen kokeilujen

kautta sekä astioiden käyttömekanismia tutkimalla päädyin ajatukseen, jossa astiasta, erityisesti kupista, irtileikattu pyöreä muoto, voisi toimia ikään kuin kehiksenä sille, mitä sisällä oleva tarina kuvastaa.

Perehdyin laajemmin kehys-ajat-
telutapaan ja löysinkin viitteitä ke-
hysajatuksen käyttämisestä koruissa
mm. Tiina Seppälän opinnäytetyös-
tä Minun oma aarre – yksilöllisen
korun tarina. (2012, 66) Astioiden
käyttö arkisissa hetkissä on ikään
kuin tarjolla olevan ruoan kehys-
tämistä kauniilla kattausvälineillä.
Astian ensisijainen tehtävä on pitää
nautittava ruoka paikoillaan ”ke-
hystettynä” siinä muodossa, miten
muotoilija on astian suunnitellut.
Toissijainen tehtävä astialla on luo-
da esteettistä mielihyvää ruokailu-
hetkeen ”kehystämällä” tilanteeseen
liittyvät aistimukset, tunteet ja so-
siaaliset kanssakäymiset, muistoksi
kattauksen ääressä istuville ihmisille.

Samanaista kehystyksen ideaa
ajattelin suunnitellessani koruja koh-
dehenkilöille. Pysin sisällyttämään

heidän kertomansa tarinan kuvain-
nollisesti kehyksiin, jotka he kokisi-
vat elämänsä tarinan näkökulmasta
mielekkäiksi ja merkityksellisiksi. Ke-
hys toimisi tässä tapauksessa korun
sisällön (tarinan) monimuotoisuutta
rauhottavana tekijänä ja antaisi ym-
pyrän muodossa myös viitteitä tari-
nan jatkuvuudesta – elämän kaari.

11.

4

Kertojan ja tekijän muotokielen
kombinaatio

4.1

Mitä on muotokieli?

Sana muotokieli tarkoittaa jollekin henkilölle, ajalle, tyyli-suunnalle tai muulle sellaiselle ominaista taiteellista muotojenkäyttötapaa. (suomisanakirja.fi, 2015)

Muotokieli voidaan nimenomaan ymmärtää subjektiivisena muotokielenä tai laajemmin hyväksyttynä objektiivisena muotokielenä, jossa

muotokieli on suuren kohdeyleisön tunnistamaa visuaalista muotoa, väriä tai ulkonäköä. Subjektiivinen muotokieli on ikään kuin taiteilijan persoonan ja vaikutteiden kieli. Objektiivinen muotokieli on enemmänkin jo olemassa olevien visuaalisten muotojen tunnistus- ja lukutaitoa.

4.2

Oma muotokieli

Oma muotokieli on se väline, jolla taiteilija, erityisesti muotoilija, tekee työnsä laajemmin tunnistettaviksi kokonaisuuksiksi. Se on kuin tuotemerkki, joka liitetään jokaiseen tuotteeseen, mitä tehtaan linjasto suoltaa ulos. Muotokieli on jotain, mistä tekijän ei tarvitse, eikä kannata, pyristellä pois. Se on kuin valmistuskaava, jota ilman tuotteesta tulee tekijälleen vieras tai suorastaan epäkelpo. Muotokieli koostuu erilaisten kielten kombinaatiosta, joista suodattuu käyttöön muotoilijan persoonaa parhaiten viestivät sanat. Tämä kieli on hyvin yksilöllinen, tekijästä riippuvainen, työkalu, jonka harras opiskelu henkilökohtaisella tasolla johtaa parempaan taiteilijan itsetuntemukseen ja töiden esteettiseen, subjektiivisesti koettuun, mielekkyyteen. Muotokieli siis rakentuu

persoonallisesta tavasta tulkita olemassa olevia muotokieliä ja kyvystä lukea niiden esteettistä sisältöä – tekijän roolista käsin. Subjektiivisen muotokielen lisäksi voidaan puhua esineen muotokielestä, joka on laajemmin ymmärrettyä, kenties opiskeltua tietoa. Esineen muotokielen tarkoitus on ilmaista enemmän kuin mitä esineen käyttötarkoitus on. (Muotoilukatseita.blogspot.fi, 2015)

Oma muotokieleni on kehittynyt vuorovaikutuksesta estetiikan ja taiteen parissa. Se on ollut vuosien prosessi, joka valmistuessaan osoittautuu aina täysin keskeneräiseksi prosessiksi. Subjektiivinen muotokieleni on hyvin altis erilaisille vaikutteille, jotka kuitenkin jättävät jälkensä pidemmälläkin aikavälillä. Minulle erityisiä vaikutteita, joiden koen olevan osa jokapäiväistä muotoilijan identiteettiäni, ovat olleet voimakas värien käyttö, retro-tyyli, pyöreät muodot sekä runsas yhden elementin käyttö teoksissa.

Tarinan ja oman muotokielen yhdistäminen

Tarinallisuuden liittäminen työhön, jonka innoittajana toimii toisen ihmisen kehyskertomus, ei voi tapahtua ilman oman persoonan jälkeä lopullisessa työssä. Tekijänä minun oli löydettävä mielekäs taustatarinan ja muotoiluidentiteettini yhdistäminen menetelmä, jonka lopputulos kertoisi alkuperäistä tarinaa subjektiivisena tulkintanani. Ristiriitaisuus oman muotokielen ja toisaalta tarinan kesyttämisen välillä oli suunnittelun näkökulmasta haastavaa. Oli vaikeaa tasapainoilla taiteilijan vapauden ja mielikuvituksettoman tekstianalyysin välissä. Tämä ristiriitaisuus sai minut kuitenkin laajemmin pohtimaan niitä rajoitteita ja odotuksia, joita taiteilijoiden töihin monesti liittyy. Vapaa luominen ja rajoituksettomat tulkinnat elävät vahvasti taiteilijoiden erilaisissa työpajojen

kokeiluissa, mutta todellisuudessa töille on monesti tilaaja, joka odottaa työn olevan jonkinlainen. Haaste piilee juuri siinä, että onnistuu taiteilijana luomaan kokonaisuuden, joka ei ole ristiriidassa oman muotokielen kanssa, mutta tyydyttää samalla tilaajan taustaodotuksia. Taiteilijan työn keskeinen piirre onkin venyttää niitä raameja, joita ympäristökijät tekijöille asettavat. Näissä koroissa halusin nimenomaan kertoa sitä, miltä kohdehenkilöiden tarinat minusta oikeasti näyttävät. Näin sallin itselleni taiteellisen vapauden toteuttaa sellaiset korut, joissa kerron lukemani tarinat uudelleen – minun tyylilläni. Jos tykkään pyöreistä muodoista, käytän pyöreitä muotoja, mutta kuvaavasti. Jos pidän väreistä, käytän värejä, mutta muistan, että metsä ei ole punainen.

Pohdin paljon korujen suunnitteluvaiheessa, miten saisin parhaiten yhdistettyä oman muotokieleni ja kohdehenkilöiden kymmenen kohdan reflektiiviset kuvaukset mielekkäiksi ja esteettisiksi kokonaisuuksiksi. Kymmenen abstraktia avainsanaa ihmisestä antaa kyllä jonkinlaisen kuvan, mutta kokonaista tarinaa en kyennyt niiden pohjalta sisäistämään. Päädyinkin lähettämään kohdehenkilöille tarinallisuuden ajatusta täsmäntäviä kysymyksiä hahmotelmieni tueksi. Kysymyksien pohjalta ajattelini voivani sukeltaa vielä syvemmälle kohdehenkilöiden elämäntarinaa, joista voisin sitten suodattaa yksityiskohtaisempia osioita teoksien huomioelementeiksi. Lähettämäni kysymykset olivat seuraavanlaisia:

1. Mitä astiat merkitsevät sinulle?
2. Minkälaisia muistoja astiat ovat antaneet sinulle?
3. Mitkä asiat ovat elämässäsi merkityksiltään keskeisiä?
4. Miten kuvailisit itseäsi persoonana/ihmisenä?

Pyysin kohdehenkilöitä kirjoittamaan itsestään avoimesti näiden kysymyksien pohjalta. Toivoin, että teksti olisi voinut olla yhtenäistä pohdintaa, eikä niinkään pelkästään vastauksia kysytyihin kysymyksiin. Kysymysten pohjalta halusin myös samalla selvittää kohdehenkilöiden tarkempia arvostuksen kohteita sekä sitä, miten he niitä sanallisesti kuvailivat. Vastausten pohjalta oli tarkoitus syventää jo laatimieni suunnitelmien ja hahmomallien vastaavuutta taustatarinoihin. Vastauksia lukiesani, sain siis paljon lisää ajatuksia henkilöiden taustatarinoista peilattavaksi omaan muotokieleeni.

4.3

Tarinan ja oman muotokielen yhdistäminen - Pauliina

”Kauniit astiat tekevät minut iloiseksi ja ruokakin maistuu paremmalta kauniista astioista...Siitä tulee aina lämmin olo, kun kattaa pöydän mummon vanhoilla kahvikupeilla.”

Pauliinan tarina rakentui mielessäni vahvasti jo hänen Instagram-palveluun lataamiensa kuvien perusteella. Kuvista huokui vahvasti rakkaus kotiin, sisustukseen sekä vanhoihin astioihin. Kuvissa oli paljon samaa, mitä pidän itse kodin ilmapiirin keskeisinä elementteinä – vanhat sekä värikkäät huonekalut, tekstiilit ja esineet. Jo pelkästään kuvien perusteella oli mahdollista asettaa jonkinlaisia raameja Pauliinan kertomuksen monimuotoisuudelle. Pauliinan lähettämä vastaus kysymyksiini vahvasti entisestään näitä käsityksiäni.

”Eniten minua kiehtoo vanhat astiat. On ihana miettiä niiden entisiä omistajia ja ajatella, miten ne ovat ilostuttaneet myös muita ennen minua..”

Pauliinan kohdalla oman muotokieleni liittäminen olemassa olevaan tarinaan ja kehyskertomukseen tuntui alusta asti luontevalta prosessilta. Nostalgisten arvostuksen kohteiden samankaltaisuus sekä esteettiset inspiraation lähteet olivat Pauliinalla hyvin samankaltaiset itseäni nähden. Oma muotokieltäni lähdin pohtimaan pyöreiden muotojen sekä syvien värien kautta.

Sovimme Pauliinan kanssa, että hänen tulevan korun perusta rakentuisi Arabian POP-kahvikupista (valmistettu 1969–1975, malli BR, puhalluskoriste) valmistetusta kehyksestä.

Tarinan ja oman muotokielen yhdistäminen - Jenni

”...vanhat värikkään astiat tuovat iloa arkeen ja sisustukseen muutoinkin kuin vaan ruokapöydässä.”

Jennin tarinasta kuvastui läpi rakkaus perheeseen ja ympäröivään luontoon. Näiden lisäksi Jenni kirjoitti todella kuvaavasti siitä, mitä astiat hänelle todella merkitsevät. Pystyin nopeasti samaistumaan niihin arvostuksen kohteisiin, mitä hänellä oli. Halusin Jennin tulevaisuudessa korussa tulkita syvällisesti niitä luonnon elementtejä, joita hän kotiseudun maisemissaan erityisesti arvosti. Lisäksi halusin jättää korussa riittävästi tilaa itse astialle, jotta Jennin rakkaus astioihin voisi näkyä paremmin. Suunnitteluprosessin kannalta olikin merkittävää löytää ne muodot ja erityisesti materiaalit, jotka kuvaisivat tarinaa sillä arvokkuudella, jota Jenni tekstissään välitti.

”..kodistamme ei löydy laisinkaan uusia, kaupasta ostettuja astioita, vaan kaikki astiamme ovat vanhoja, mutta yhä täysin käyttökuntoisia.”

Muotokieleni ja tarinan yhdistäminen tuntui alusta asti mielekkäältä. Halusin Jennin korussa pitää väri maailman mahdollisimman selkeänä, mutta kuitenkin taustatarinaa merkittävästi tukevana kokonaisuutena.

Jennin kanssa päädyimme nopeasti jo projektin alkuvaiheessa siihen, että hänelle valmistettava koru rakentuisi Arabian Krookus-mallisesta teekupista (Koriste käytössä 1978–1979, suunnittelija Esteri Tomula, EH-malli, serikuva-koriste) valmistetusta kehyksestä

Tarinan ja oman muotokielen yhdistäminen - Eija

”Pikkutyttönä katselin isoäitini vanhaa teekannua, joka oli minusta maailman kaunein... Teekannu on edelleen olemassa ja se muistuttaa minua isoäidistä, johon olisin halunnut tutustua..”

Eijan taustatarina oli tavallaan minulle entuudestaan jo tuttu – onhan hän anoppini. Olen päässyt jo usean vuoden ajan seuraamaan aitiopaikalta Eijan elämän tarinan rakentumisen historiaa. Samalla olen saanut viettää aikaa niissä maiseissa, jotka ovat Eijan elämässä olleet hyvin merkityksellisiä. Hänen persoonan eri piirteet ovat tulleet hyvin tutuiksi, mutta silti Eijan kysymysten perusteella kirjoittama teksti yllätti monelta osin. Suhteeni Eijan kirjoittamaan tekstiin ei ollut pelkästään tarinallinen vaan myös informatiivisesti vastaanotta-

va. Tekstistä nousi esiin monia sellaisia asioita, jotka olivat minulle entuudestaan tuntemattomia, mutta jotka täydensivät palapeliä selkeämmäksi kokonaiskuvaksi. Eijan kirjoittaman tekstin pohjalta oli hyvin mielekästä lähteä suunnittelemaan kokonaisuutta, jossa tarina ja sen tulkinta yhdistettynä muotokieleeni voisi sulautua näyttäväksi koruksi.

Eijan astiaksi valikoitui luonnollisestikin hänen lapsuudenkodista rikkinäisenä löytynyt Arabian Pikku-ruusu-kahvikuppi (Valmistettu 1932-1949, EP-malli, siirtokuvakoriste).

5

Suunnitteluprosessi

Aloitin suunnitteluprosessin laatimalla kohdehenkilöiden listaamien merkityksellisten asioiden ja kirjoitettujen tarinoiden pohjalta kolme erilaista kuvakollaasia (moodboard). Pyrin luomaan mielikuvaa itselleni kustakin ihmisestä sekä heille merkityksellisistä asioista käyttäen apuna mistä tahansa löytyviä inspiroivia kuvia. Tarkoituksena oli päästää korujen suunnittelussa oikeaan tunnetilaan sekä kerätä taustatarinasta nousevia ideoita ja ajatuksia yhdelle sivulle. Kuvakollaasit olivat ikään kuin esisuodatetut koosteet niistä tarinoista, joita kohdehenkilöt minulle kertoivat. Välillä kuitenkin tuntui siltä, että kuvat olivat levällään kuin pudonneet astiat palasina ympäri lattiaa. Näistä palasista

halusin kuitenkin kerätä ne merkityksellisimmät tulevien korujen materiaaleiksi. Sanojen pukeminen kuviksi auttoi visuaalisten kokonaisuuksien hahmottamisessa. Kuvissa erottuivat erilaiset muodot ja toistuvat kuviot siten, että sain niistä laajempaa inspiraatiota kuin pelkistä sanoista. Kuvakollaasien suodatusperiaate toimi kohdallani hyvin ja käytinkin sitä työkaluna tiiviimpään tulkintaan pyrkiessäni. Rajasin lopulliset visuaaliset inspiraation lähteet kolmen kuvan kokonaisuuksiksi, joissa mielestäni parhaiten tulisi esiin kohdehenkilöiden taustatarina. Näiden kolmen kuvakollaasin pohjalta olin valmis aloittamaan erilaisten hahmomallien luonnostelun.

Pauliinan kertomat merkitykselliset asiat hänen elämässään olivat: *Kissat, jooga, keltainen, vanhat Finelin emalit, arabian kupit, vanhat talot, vanhat puutarhat, New York, Intia.*

Pauliinan kohdalla taustatarina suodattui muutamaksi teemaksi, joista merkittävimmät olivat erilaisten pyöreiden muotojen sekä vahvojen värien käyttö. Pauliinalle merkityksellisiä olivat myös Finelin vanhat emaliastiat. Astioiden muoto

ja kaunis emalipinta toivat minulle inspiraatiota tulevasta korusta. Värit yhdistyvät helposti luontoon sekä kukkiin, ja Pauliina sanoikin pitävänsä vanhoista puutarhoista. Tästä sain ajatuksen jonkinlaisesta kasvavasta elementistä osana korua.

©Pauliina Pitkänen

12.

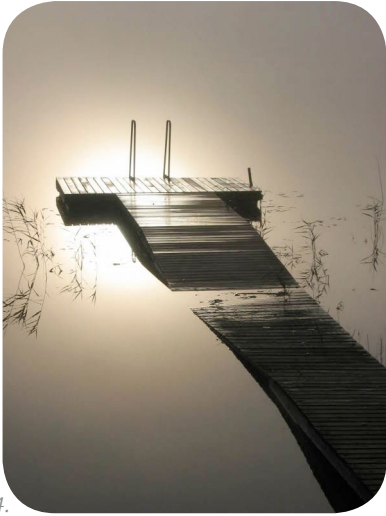

13.

Jenni kiteytti merkitykselliset asiat näihin: *koti, perhe, satama, linnunpesä, koira, metsästys, keräily, luonto, Kainuu, metsä, suo, tuli, keltainen, vihreä, sanat, kirjoittaminen, lukeminen, musiikki, mielikuviutus.*

Jennin tarina rakentui kodinomaisen metsän ja luonnon tunnelmaan, jossa turvallisuus oli tärkeää. Luonnon tarjoama inspiraatiopinta kokonaisuudessaan oli niin monimuotoinen, että yksittäisten elementtien ja muotojen kirjo oli lähes loputon. Jennin korua kehystävän kupin väriteema oli myös vihreä, joten ajat-

telin käyttää värin eri sävyjä myös korun muissa osissa. Kuten metsä ja linnunpesäkin rakentuvat pala palalta kerroksista valmiiksi kokonaisuuksiksi, tahdoin myös tuoda jonkinlaista kerroksellisuuden ajatusta Jennin koruun. Pidin myös mielesäni ajatuksen Jennille rakkaasta kotimaakunnasta – Kainuusta.

14.

15.

16.

Eijan elämän merkitykselliset asiat tiivistyivät näihin: *usko, puoliso, perhepiiri, työt, askareet, käden työt, terveys, liikunta, musiikki, metsä, luonto, runot, kirjat, tarinat, juuret.*

Eijan tapauksessa tarinasta esiin nousevat kohdat olivat hyvin konkreettisia. Eletyt vuosikymmenet ja niiden sisältämä kasvu saivat näkyä suunniteltavassa korussa. Eijalle tärkeät juuret tulivat mieleeni konkreettisina puun juurina ja mietinkin paljon puumateriaalin käyttöä korussa.

Puun kasvun tarina on luettavissa vuosirenkaista. Jokainen vuosi piirtää yhden uuden renkaan ja kertoo, millainen kasvun vuosi se oli. Juurilla viitataan myös henkilön taustaan, jota selventämään päätyi kuva Eijasta lapsuuden kodin rappusilla.

© Eija Mäkelä

17.

18.

5.2

Kohti päämäärää

Kuvakollaasien pohjalta aloin tekemään jonkinlaisia luonnoksia ensin paperille. Minulla oli mielessäni valmiina kehystävien astioiden muodot sekä osittain melko tarkkojakin mielikuvia kehyksien sisällöistä. Mietin paljon erilaisia astiakehykseen perustuvien korujen käyttömahdollisuuksia, mutta riipus tuntui ainoalta järkevältä vaihtoehdolta korun ja sen tarinan arvokkuuden esittelemiseksi.

Korujen päämateriaalina aioin käyttää hopeaa. Lisäksi värikäiden kokonaisuuksien aikaansaamiseksi suunnittelin myös käyttäväni erivärisiä emaleja.

5.2

Kohti päämäärää

Pauliinan korun suunnittelu alkoi siitä, kun pohdin, kuinka voisin yhdistää mielekkäällä tavalla kehystävän astian kuvion pyöreät pallukat sekä sisältävät hopeaosat yhdeksi kokonaisuudeksi. Piirtelin muutamia luonnoksia ja hiljalleen idea hopealevystä esiin työntyvistä emalikupeista alkoi hahmottua. Kokosin kasaan

hahmotelman, jossa kupit kasvoivat erivärisinä ja eripäin sijoiteltuna kuin puutarhan erilaiset kukat. Kysyin Pauliinan mielipidettä hahmotelmas-tani ja palautteen jälkeen karsin kupeista pois ylikorostuneet värit. Luonnoksien ja hahmotelmien jälkeen pääsin työstämään lopullista korua.

5.2

Kohti päämäärää

Suunnitellessani Jennin korua lähdin liikkeelle siitä, miten voisin tuoda esiin metsän raikkautta ja viheyttä parhaiten esiin. Luonnostelin paperille erityyppisiä oksien muotoja, jotka kuvastaisivat metsän monimuotoisuutta. Oksat eivät kuitenkaan mielestäni vastanneet muilta osin sitä kuvaa, jonka olin Jennin tarinasta saanut. Pohdin edelleen metsän kasvien kerroksellisuutta

sekä sitä, minkälainen muoto toisi sitä parhaiten esille. Hahmottelin lisää erilaisia muotoja ja mieleeni nousi sammalet sekä jäkälät. Niissä yhdistyvät hienosti metsän vihreys sekä kerroksellisuus. Lisäksi monet linnut käyttävät niitä pesänrakennusaineina. Tein erilaisia pape-rihahmomalleja ja päädyinkin pian lopulliselta tuntuvaan ratkaisuun.

5.2

Kohti päämäärää

Eijan korun suunnittelu lähti ajatuksesta käyttää rikkinäisen kupin lisäksi Eijan synnyinkodin ympäristöön liittyvää materiaalia. Kasvun ja juurien kautta päädyin ajatukseen koittaa, miten kuudesta valmistettu puupäre, jota Eijan synnyinkodissa edelleen käytetään pärekatoissa, toimisi materiaalina korussa. Luonnostelin pärettä odotellessani mm. kyseisen synnyin-

kodin alueen kartan korkeuskäyriä saadakseni viitteitä Eijalle tärkeisiin juuriin. Pären saatuani, yritin valmistaa siitä haluamaani muotoa, mutta materiaali osoittautui liian hauraaksi käytettäväksi korussa.

Halusin kuitenkin säilyttää puun materiaalina korussa ja päätin seuraavaksi sahata eri puulajeista pyöreitä kiekkoja, joissa vuosirenkaat olisivat näkyvillä. Laadin muutamia paperisia hahmomalleja ja näistä hahmotelmista pääsinkin lähemmäksi lopullista suunnitelmaa, jossa pyöreä puu olisi aseteltuna hopeisten juurien päälle ja vuosirenkaan nollakohdasta kasvaisi ulos uusi verso/vesa.

6

Valmistusprosessi

Lähtökohdat ja materiaalit

Oli mielekästä aloittaa korujen varsinainen työstäminen, kun suunnitelmat olivat valmiina. Valmiin suunnitelman muotoileminen valmiiksi koruksi vaati uniikkikoruja työstettäessä jatkuvaa kykyä olla valmis joustamaan alkuperäisestä suunnitelmasta. Osa suunnittelmistani teknisistä ratkaisuista ei onnistunut ollenkaan haluamallani tavalla. Pauliinan korussa kuperaksi suunnittelemini emalikuppien emali alkoi halkeilla hopealangan juotoskohdasta. Ja kuten mainittua, ei Eijan koruun tarkoitettu kuusesta valmistettu kattopäre kestänyt juuri minkäänlaista uudelleenmuotoilua.

Suunnitellessani pohdin paljon eri materiaalien ominaisuuksia sekä niiden työstettävyyttä. Halusin käyttää koruissa materiaaleja, jotka omalta

osaltaan viestisivät arvokkuutta ja olisivat käytössä kestäviä. Lisäksi materiaaleilla oli taustatarinan kertomisessa useita symbolisia merkityksiä

Arabian astiat olivat kovafajanssia sekä kivitavaraa, joiden arvo ei perustunut materiaaliin vaan muotoon ja taiteelliseen ilmaisuun. Astioita työstin pääasiassa samoin menetelmin kuin tavallista kiveäkin - leikkaamalla ja hiomalla eri karkeuksilla. Lopputuloksena sain niin kauniit ja viimeistellyt korukehykset, että ne olivat jo itsessään kuin valmiit korut.

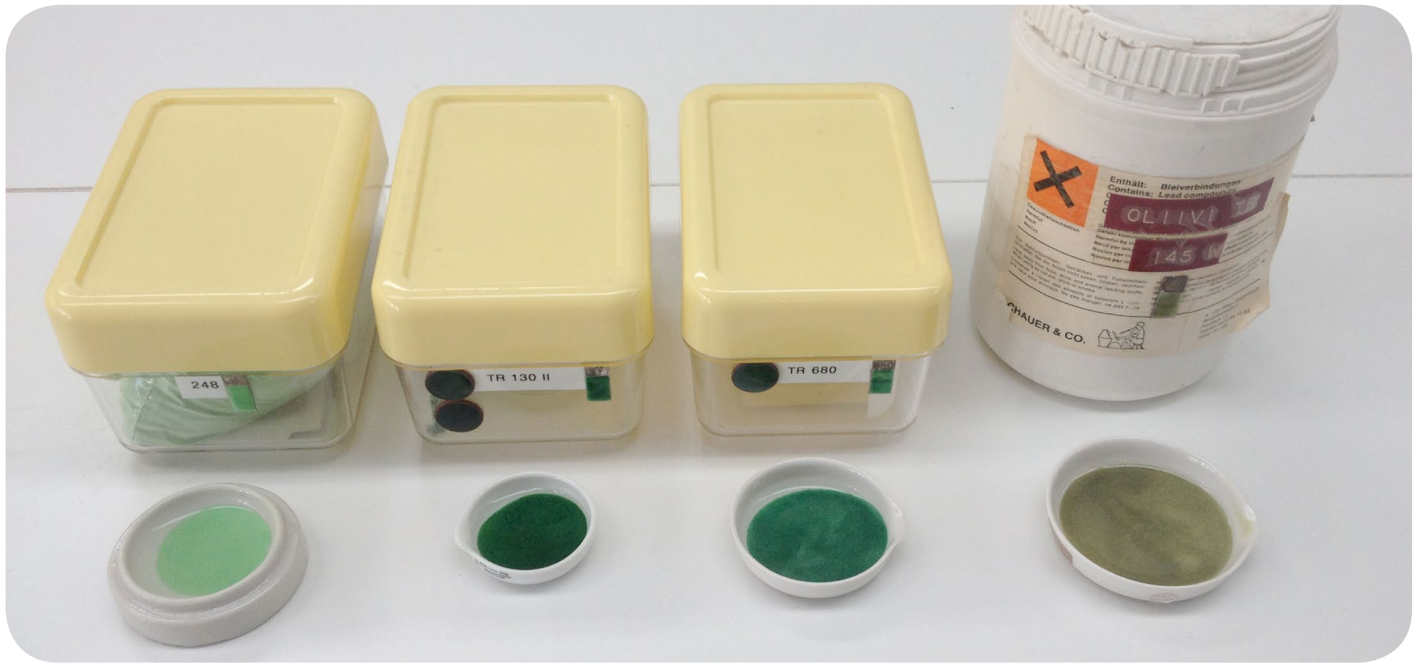
Lähtökohdat ja materiaalit

Alusta asti oli selvää, että käyttämäni metallimateriaalit tulisivat olemaan hopeaa. Hopean arvokkuus tekisi korun jo itsessään arvokkaaksi sekä sen työstettävyys oli koruissani muutamia haasteetta lukuun ottamatta melko vaivatonta. Hopea toimi myös merkityksiä luovana pinta-materiaalina kiiltävyytensä ja heijastavuutensa vuoksi.

Pauliinan ja Jennin koruissa oli väreillä suuri merkitys lopputuloksen tulkittavuuden kannalta. Värin tuomiseksi hopeisiin pintoihin käytin emalia. Aikaisempien kokeilujen perusteella olin havainnut emalin hyväksi, ennen kaikkea kovaksi ja kiiltäväksi, pintamateriaaliksi. Kokeilin useita eri sävyjä päästäkseni haluamaani lopputulokseen. Sulattamisen jälkeen hion pinnat

vielä todella ohuiksi, jolloin sävyt vastasivat parhaiten mielikuvaani.

Eijan koruun valikoitui puumateriaaliksi lopulta useiden kokeilujen jälkeen kataja. Käytetyn puun täytyi olla riittävän kovaa ja kitukasvuista, jotta ajatus vuosirenkaisista symbolisena merkityksenä olisi riittävän selkeä. Hiotun ja viimeistellyn puun suojaksi laitoin vahaa.

6.2

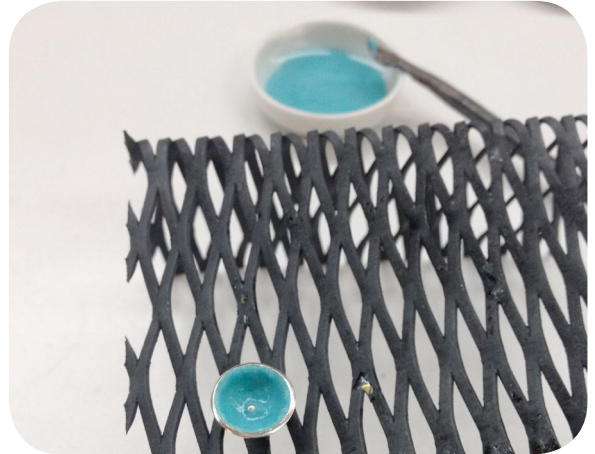
Posliinin työstäminen

6.3

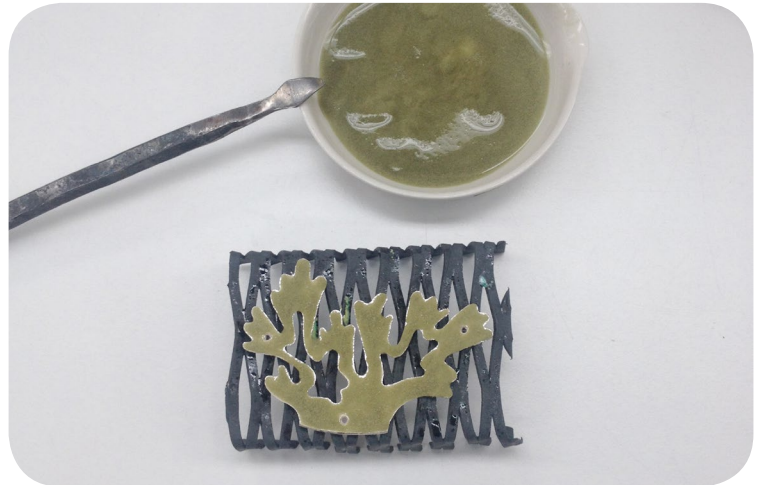
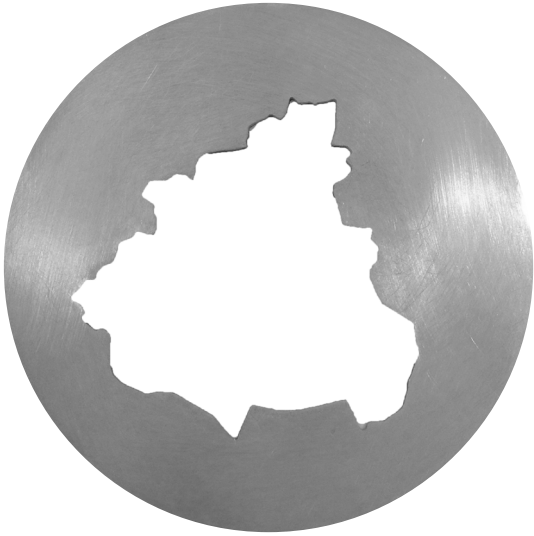
Korujen muut osat

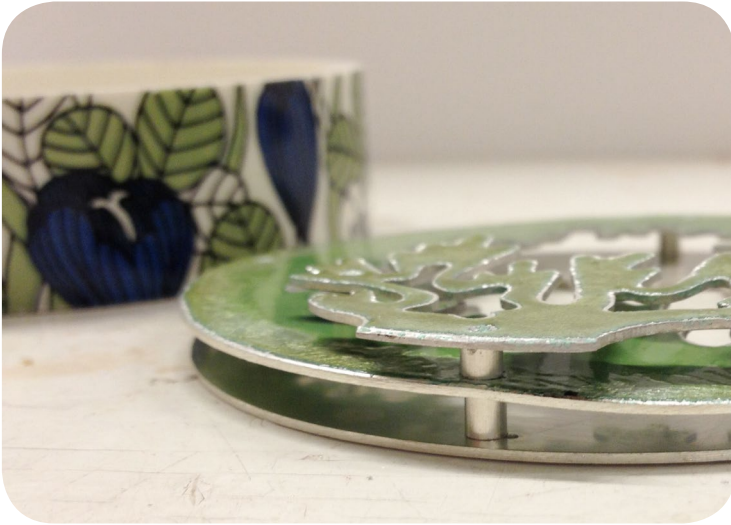

6.3

Korujen muut osat

6.3

Korujen muut osat

7

Tekijänoikeus

Yleistä tekijänoikeuksista

Monesti me ihmiset olemme taipuvaisia kulkemaan siitä, mistä aita on matalin. Tästä voidaan myös päätellä, että kopioiminen ja matkiminen ovat ihmiselle huomattavasti luontevampi toimintatapa kuin uuden suunnittelu ja työstäminen. Erityisesti taiteellisten teoksien kohdalla kyseisellä tavalla toimiminen olisi kuitenkin hyvin vahingollinen sellaiselle tekijälle, joka käyttää paljon aikaa juuri suunnitteluun ja erilaisiin kokeiluihin. Tekijänoikeudet ovat luotu juuri siksi, että suunnittelijalla olisi oikeus omistaa ja käyttää suunnittelemaansa, kuten hän parhaaksi näkee.

Tekijänoikeudet ovat luotu luovan työn tekijän suojaksi. Niiden tehtävänä on varmistaa tekijöiden toimeentulo ja heidän oikeus määrätä teoksiensa käytöstä. (Korva 2014, 71) Yksinkertaistettuna, tekijänoikeudet mahdollistavat sen, että tekijä on kykenevä säilyttämään

teoksensa omanaan, eikä kukaan toinen voi luvatta hyötyä siitä esimerkiksi rahallisesti ilman lupaa.

Kenen tahansa suunnittelema ja toteuttama teos kuuluu automaattisesti tekijänoikeuksien piiriin, mikäli teos ylittää niin sanotun teoskynnyksen. Teoskynnys ylittyy, kun tekijän teos on riittävän itsenäinen ja omaperäinen – riittävän poikkeava jo olemassa oleviin teoksiin verrattuna. Tämä kynnyks on hieman erikorkuinen taiteellisesta alasta riippuen. (Tekijänoikeus.fi, 2015)

Taiteellisen tuotoksen tekijänoikeus on lähtökohtaisesti voimassa tekijän koko elinajan sekä 70 vuotta tekijän kuolemasta eteenpäin. Tällöin puhutaan tekijänoikeuden suoja-ajasta. (Korva 2014, 71) Suoja-ajan päättymisen jälkeen alkuperäistä taiteellista teosta voi käyttää maksutta ja lupaa kysymättä.

Korujen lähtökohtana oli käyttää materiaalia, jota enemmistö ihmisistä pitäisi tarpeettomana roskana. Tarkoituksena oli luoda olemassa olevalle kauniille suunnittelutyön tulokselle uusi ja yhtä arvokas elämä kuin se oli aiemmin ollut alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan. Pohdin rikkinäisten astioiden kulttuuriperintöä osana entisajan kotimaisen suunnittelun ja muotoilun historiaa. Tarkoituksena rikkinäisten astioiden käytössä olikin yhdistää kierrättämisen trendikkyys sekä olemassa olevan suunnitteluperinteen kunnioitus hyvällä maulla työstetyiksi kokonaisuuksiksi. Kierrätetyssä tuotteessa, jossa käytetään laajasti tunnettuja muotoja tai kuvioita, on tuotteen uudelleenmuotoilijalla suuri vastuu

välittää tieto alkuperäisestä suunnittelijasta eteenpäin. Tekijän oikeus työhönsä ja suunnitelmiinsa säilyy, vaikka tuote olisi itsessään rikki. Tämä koski siis myös niitä astioita ja niiden kuvioita, joita käytin työssäni.

Suunnitellessani koruja, oli minun otettava huomioon, miten käytettävien astioiden tekijänoikeudelliset rajoitteet vaikuttaisivat työni lopputulokseen. Selvitin muutamia peruseriaatteita tekijänoikeuslaista, mutta mieltäni vaivasivat yhä monet kysymykset. Koska tulkinat tekijänoikeuksista ja olemassa olevien töiden käyttömahdollisuudet vaihtelivat paljon eri taiteenalojen mukaan, katsoin parhaakseni turvautua ulkopuoliseen apuun.

Olin jo prosessin alkuvaiheessa yhteyksissä Arabian konseptista vastaavaan tahoon liittyen perusajatukseseen olemassa olevien Arabian kuvioden käytöstä osana korunvalmistusta. Tässä vaiheessa minulla ei ollut vielä kuvaa siitä, minkälaisia koruja ja minkälaiseen tarkoitukseen alkaisin niitä tehdä. Lähestyin asian tuntijaa niin uniikkikorun kuin sarjatuotetunkin korun näkökulmasta pyytäen neuvoa tekijänoikeuksiin liittyen. Saamani vastaukset selkeyttivät merkittävästi sitä, mihin suuntaan lähdin projektia kehittämään. Vastauksen keskeisimpänä asiana näin sen, kuinka tekijänoikeudet käytännössä rajoittavat kaupallisen hyödyntämisen kokonaan olemassa olevia kuviota käyttäen. Kenellä tahansa on toki oikeus laatia kollaa-seja käyttäen olemassa olevia taideteollisia teoksia, mutta uusioteoksen täytyy poiketa merkittävästi alkupe-

räisestä. Vastaus tarkensi myös ajatustani kaupallisesta hyödyntämisestä, jossa tärkeää on se, näkyykö astian kuvio korussa sellaisenaan. Tässä kohtaa siirsin heti ajatuksen kaupallisesta korusarjasta takaa-alalle ja keskityin astioiden käytömahdollisuuteen uniikkikoruissa.

Uniikkikorun kannalta on tärkeää, että korussa yhdistellään käytettävän astian lisäksi tarpeeksi eri elementtejä, jotta sitä voidaan pitää riittävän omintakeisena. Tällöin on kuitenkin pidettävä huolta siitä, ettei uusiokäytöllä aseta alkuperäistä tuotetta huonoon valoon. Näitä reunaehtoja sovittelin työntekoni ohjenuoraksi.

Jatkossa sain myös lisätietoja Teollisuustaitteen Liitto Ornamo:n lakimieheltä, Janita Korvalta. Hänen kauttansa sain paljon informaatiota tekijänoikeuksista tarkemmin omaan alaani liittyen.

8

Valmis prosessi

Työssäni sain toteutettua ajatuksen siitä, että rikkinäinenkin astia voi vielä palvella käyttäjänsä uudella ja näyttävällä tavalla. Astia ei päätyntykään roskiin vaan sai korun kehiksenä muistuttaa kantajaansa niistä hetkistä, joissa se ehjänä oli tuottanut hyvää mieltä. Tämän lisäksi sain valmistettua korut, joissa toin esille sen, miltä kohdehenkilöiden tarinat minun silmissäni ja muotokieleni läpi tulkittuna näyttävät. Pyrkimyksenä oli pitää tiukasti kiinni korumuotoilijan identiteetistäni ja koenkin, että muotokieleni tulee voimakkaasti esiin valmiissa koruissa.

Korujen suunnittelun ja valmistuksen prosesseissa pääsin tutustumaan kahteen uuteen ja kolmanteen tuttuun persoonaan toisenlaisesta

näkökulmasta. Erityisesti Pauliinan ja Jennin kohdalla voi puhua täysin tuntemattomista ihmisistä, jotka herättivät mielenkiintoni esteettisten mieltymyksiensä vuoksi. He kirjoittivat olemuksellaan, kuvillaan sekä lähettämillään teksteillä tarinaa, jota minä korumuotoilijana tulkitsin. Tämä tulkinta tapahtui suunnittelu-prosessin kautta, jossa pyrin tuomaan esille tarinan kertojien persoonaa tavalla, joka kertoisi käyttäjästäan kenties sarjatuotettua korua enemmän.

Korujen nimet valikoituivat niiden ajatusten pohjalta, joita valmiit korut minussa herättivät. Ne olivat johdatuksenomaiset tulkinnat siitä, mitä niissä ensi silmäyksellä näin. Samalla ne kuvastavat mielestäni hyvin taustatarinan olemassaoloa.

8.2

Pauliina

Plop

Materiaalit:
Arabia kahvikuppi, POP
1970
malli BR
puhalluskoriste

hopea
emali

8.3

Jenni

© Jenni Kitti

© Jenni Kitti

Kotimetsä

Materiaalit:
Arabia teekuppi, Krookus
Esteri Tomula
1978 - 1979
EH - malli
serikuvakoriste

hopea
emali

8.4

Eija

Juurivesa

Materiaalit:

Arabia kahvikuppi, Pikkuruusu

1932 - 1949

EP - malli

siirtokuvakoriste

hopea

kataja

9

Jatkokehittäely

Koruja, joissa rikki mennyt astia säilyy yhtenä elementtinä, olisi mielenkiintoista nähdä myös kaupallisessa kontekstissa. Tämä edellyttäisi oikeuksia olemassa olevien astiakuvioiden käyttöön sekä tarkempaa arvioita uniikkikorujen ja sarjatuotettujen korujen eri näkökulmista valmistuksen kannalta.

Uniikkikorujen utopia

Uniikkikorujen ajatus perustuu siihen, että korut ovat ainoita laatu-
aan. Korujen suunnittelijalle ja teki-
jälle tämä tarkoittaa mahdollisuutta
syvälliseen ja persoonakohtaiseen
suunnitteluun. Toisaalta suunnitte-
lu ja valmistus vievät enemmän aikaa
ja resursseja, jolloin kaupallisesti to-
teutettuna hinta voi olla korkeahko.

Olisin jatkossa halukas näke-
mään uniikkikorujen valmistuksen,
ihmisten henkilökohtaisia tarinoita
hyödyntäen, laajempaa kokonai-
suutena. Esimerkiksi tilauksesta
tuotettu uniikkikoru voisi olla tilaa-
jalleen arvokas muisto rikki men-
neestä astiasta ja samalla myös
merkittävä kaupallinen mahdolli-
suus korumuotoilijalle - yrittäjälle.

Sarjatuotettu koru

Tekemieni kokeilujen kautta olen pohtinut paljon sarjatuotettujen astiakorujen kaupallista potentiaalia. Kuten mainittua, kaikilla meillä on jonkinlainen suhde käyttämiimme astioihin. Suomalaisesta valmistushistoriasta johtuen, ovat monet kotoa löytyvistä astioista Arabian tai Iittalan leimoilla varustettuja. Ne ovat brändejä, jotka viestittävät meille kestävyyttä ja kotimaisuutta. Näiden tuotemerkkien alaisuudessa ovat monet Suomalaiset merkittävät taitelijat suunnitelleet ne kuviot, joita katselemme kahvihetkien lomassa. Esimerkiksi monet Muumi-mukit ovat nykyään kuluttajille keräilytavaraa.

Sarjatuotettujen korujen ja olemassa olevien kuvioiden käyttöä rajoittavat tekijänoikeudet. Jo aikaisemmin tekemäni selvityksen perusteella en kykene tuottamaan kaupallista konseptia ilman tekijöiden lupaa. Tätä lupaa Suomessa hallinnoi Fiskars, jonka alaisuudessa mm. Arabia ja Iittala nykyään toimivat.

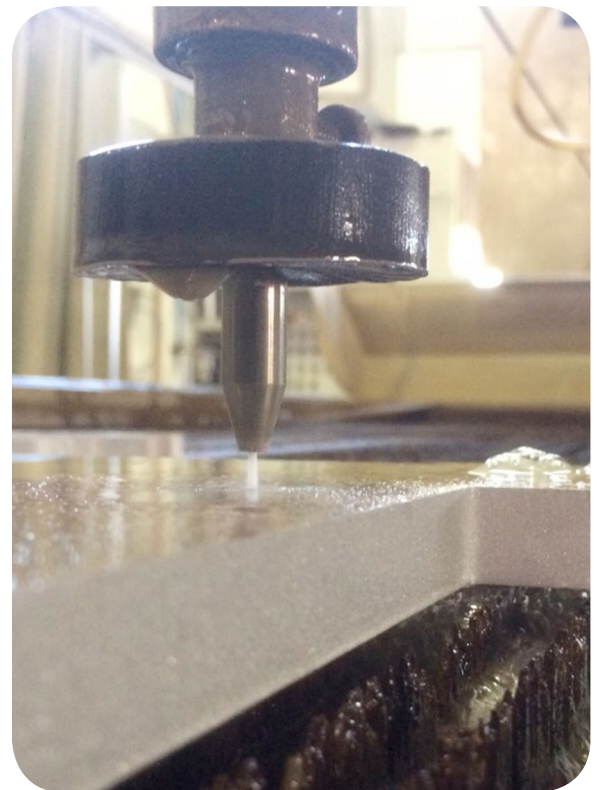

9.2

Sarjatuotettu koru

Suunnittelin mielessäni sarjatuotettuja konsepteja ja tein muutamia kokeiluja. Kivitavaran ja posliinin leikkaaminen käsin on vaativaa ja aikaa vievää puuhaa. Toisaalta käsin tehtynä jälki on tarkkaa ja tekijänsä näköistä. Tutkin kuitenkin erilaisia tehokkaampia leikkausmenetelmiä ja löysinkin potentiaalisen teollisen leikkausmenetelmän, jossa astian pinta ei kärsi työstettäessä. Vesileikkauksessa astiasta leikataan tarkoituksenmukaisella laitteella puhtaan veden ja hiekan sekoituksella, joka mahdollistaa monimutkaistenkin geometristen muotojen leikkaamisen. Leikkaaminen tapahtuu tasossa, joten mahdolliset leikattavat astiat supistuvat kuitenkin lautasiin ja asetteihin. Tein muutamia kokeiluja yhteistyössä vesileikkausta tarjoavan yrityksen kanssa. Näiden

perusteella totesin, että kaupallisesti ajateltuna vesileikkaus sopisi laajemman tuotannon välineeksi, kun taas yksittäisten korujen kohdalla hinta muodostuisi liian korkeaksi.

9.2

Sarjatuotettu koru

Pohdin myös paljon, miten astioita voisi hyödyntää sarjatuotannon näkökulmasta ilman tekijänoikeuksiin liittyviä lupamenettelyjä. Mietin niitä elementtejä, joista astiat rakentuvat ja päätinkin kokeilla, onnistuisinko luomaan jotain uutta kahvikuppien korvista. Leikkasin korvat irti rikkinäisistä kupeis-

ta kiviterällä sahaamalla ja hioin karkeat reunat sileiksi. Tämän jälkeen hahmottelin korvista erilaisia muotoja ja pohdin, miten niitä voisi liittää mielekkäästi toisiinsa. Lopputuloksena sain aikaan useita erimallisia korvariipuksia. Tätä konseptia aion kehittää jatkossa pidemmälle

10

Oman työn arviointi

Olin suunnitellut alun perin sarjatuotetun korusarjan valmistusta, jossa kaupallisuus olisi ollut merkittävä osa kokonaisuutta. Näihin suunnitelmiin tuli iso muutos, kun selvitin tekijänoikeuksien vaikutuksia rikkinäisten astioiden käyttämisessä koruissa. Tämä oli kuitenkin oppimisen kannalta hyvä asia, sillä onnistuin mielestäni käyttämään astioita uudella tavalla koruissa. Uniikkikoruun liitetty tarinallisuus sekä ajatus kehyksestä tarinan ympärillä olivat mielestäni toimivia oivalluksia, jotka syvensivät astioiden ja koko korujen sisältämää sanomaa. Taustatarinan ja muotokieleni kombinaatio näyttäytyy koruissa mielestäni selkeinä kokonaisuuksina, jossa jokaisella osalla ja elementillä on oma merkityksensä.

Olisin halunnut tuoda esiin osana koko korujen suunnittelu- ja valmistusprosessia myös selkeän sarjatuotetun konseptin, jota olisin lähtenyt laajemmin kehittämään jo prosessin aikana. Harmittelinkin aika ajoin Suomen tekijänoikeuslainsäädännön tiukkuutta, joskin samalla arvostukseni entisajan suomalaisia muotoilijoita kohtaan nousi merkittävästi.

Olen tyytyväinen siihen, että sain liitettyä rikkinäiset astiat luonnollisiksi osiksi koruissa. Valmiiden korujen olemus on mielestäni arvokas ja ne kunnioittavat tekijän muotokielen, tarinallisuuden, astioiden suunnittelijoiden sekä tekijänoikeuslainsäädännön monimuotoista ja -mutkaista kokonaisuutta.

Lähteet

Kirjalliset lähteet:

Yli-Viikari, T. 2010: Valkoisen kullan valta. Teoksessa Arabian lumoava posliini, 8-17.
Graphicom srl, Italia: WSOY

Nyman, H. 2010: Läntistä sisaruutta. Teoksessa Arabian lumoava posliini, 26-37.
Graphicom srl, Italia: WSOY

Leppänen, H., 2013, Keräilijän aarteet - Rakastetut Arabian astiat, koristelijana Esteri Tomula, EU: WSOY

Seppälä, T., 2012, Minun oma aarre - Yksilöllisen korun tarina, Opinnäytetyö, Lahden Ammattikorkeakoulu, Muotoiluinstituutti

Korva, J., 2014, Työn iloa! Muotoilijan ammatillinen opas, Helsinki, Teollisuustaitteen liitto Ornamo ry

Sähköiset lähteet:

Suomisanakirja. Viitattu 8.4.2015. <http://www.suomisanakirja.fi/muotokieli>

Muotoilukatseita. Viitattu 12.4.2015, <http://muotoilukatseita.blogspot.fi/2010/02/symbolinen-muotokieli.html>

Tekijänoikeus. Viitattu 16.4.2015, <http://www.tekijanoikeus.fi/tietoa-tekijanoikeudesta>

Kuvalähteet:

Ilman mainintaa olevat kuvat ovat tekijän

s.14

1. <http://www.augarten.at/wp-content/uploads/2014/08/>

s.15

2. http://rorstrand-museum.se/en/files/2011/09/0104_johansson_patri

3. <http://images.onlinegalleries.com/>

4. <http://antiqueporcelaingallery.circa1785.com/wp-content/uploads/2014/03/>

5. https://d2mpxrccad19ou.cloudfront.net/item_images/179883/4353886_fullsize.jpg

s.21

6. <http://www.sagensweden.com/shop/19417/art17/>

7. http://www.dukatbord.se/media/catalog/category/kat_adam_1.jpg

s.55

10. <http://h24-original.s3.amazonaws.com/94741/8320693-ZiPsw.jpg>

s.57

11. <http://3.bp.blogspot.com/-QSYScYybbhc/UkCYn71REFI/AAAAAAAAAXVk/>

s.77

12. http://www.antikmodern.co.uk/2010_10_10_archive.html

13. <https://www.bukowskismarket.com/fi/348370-poytavalaisin-opaaliakryylia-la-boheme-heikki-turunen-stockmann-malli-suunniteltu-1900-luvun-puolivalissa>

s.79

14. <http://mscrossroads.org/cgibin/YaBB.cgi?action=print;num=1185094800>

15. http://easterstockphotos.com/free_images/symbols/slides/birds_nest.htm/

16. <http://www.harhakuva.org/view/119490>

s.81

17. <http://www.walkinggospel.com/2014/10/15/matthew-223-settling-in-nazareth/>

18. http://kjellwsfotoblogg.blogspot.fi/2011_10_01_archive.html

Mainitse noin kymmenen sinulle merkittävää asiaa elämässäsi. Voit lähestyä niitä niin itsesi kuin astioidenkin näkökulmasta.

Pauliina

Kissat, jooga, keltainen, vanhat Finelin emalit, arabian kupit, vanhat talot, vanhat puutarhat, New York, Intia.

Jenni

koti, perhe, satama, linnunpesä, koira, metsästys, keräily, luonto, Kainuu, metsä, suo, tuli, keltainen, vihreä, sanat, kirjoittaminen, lukeminen, musiikki, mielikuvitus

Eija

usko, puoliso, perhepiiri, työt, askareet, käden työt, terveys, liikunta, musiikki, metsä, luonto, runot, kirjat, tarinat, juuret

Liite 2

1. Mitä astiat merkitsevät sinulle?
2. Minkälaisia muistoja astiat ovat sinulle antaneet?
3. Mitkä asiat ovat elämässäsi merkityksiltään keskeisiä?
4. Miten kuvailisit itseäsi persoonana/ihmisenä?

Voit vastata kysymyksiin erikseen tai kirjoittaa yhden kokonaisuuden näiden pohjalta. Vastauksen voit lähettää osoitteeseen nadjamarjaana@gmail.com

PAULIINA

Olen esteetikko ja tykkään kattaa kauniisti, sekä arkena, että juhlahetkinä. Kauniit astiat tekevät minut iloiseksi ja ruokakin maistuu paremmalta kauniista astioista. Eniten minua kiehtovat vanhat astiat, on ihana miettiä niiden entisiä omistajia ja ajatella miten ne ovat ilostuttaneet myös muita ennen minua. Minulla on paljon vanhoja astioita, jotka tuovat minulle muistoja mummulasta. Siitä tulee aina lämmin olo, kun kattaa pöydän mummon vanhoilla kahvikupeilla. Elämässä tärkeintä on oma koti, rakkaat ihmiset ja eläimet. Olen aika maanläheinen tyyppi ja viihdyn hyvin kotona, mutta toisaalta on myös mahtavaa nähdä ystäviä ja viettää heidän kanssa aikaa. Lähellä sydäntäni on kaikki vanha ja vähän kolhiintunutkin, tykkään miettiä esineille uusia käyttötarkoituksia. Tykkään myös aina yrittää auttaa heikommassa asemassa olevia ihmisiä ja eläimiä, yritän aina tehdä vapaaehtoistyötä jossakin muodossa.

JENNI

Astiat ovat ruuanlaiton ja kattauksen välttämätön osa, sen sijaan vanhat, värikkäät astiat tuovat iloa arkeen ja sisustukseen muutoinkin kuin vaan ruokapöydässä. Minä kerään pääasiassa suomalaisia retroemaliastioita, lähinnä pannuja ja kattiloita, ja ne ovat esillä hyllyillä ja asetelmissa. Ne yhdessä 60-70-lukujen Arabian astioiden, suomalaisten retrotekstiilien ja vanhojen huonekalujen kanssa antavat kodillemme varsin huvikumpumaisen leiman. Kattauksissamme seikkailevat moninaiset ja erilaiset suomalaiset astiasarjat, arkena appivanhemmiltani saadut siniset Kilta- ja Ali-sarjat, sekä Finnish flint Tuula -lautaset. Kahviastioiden kirjo on moninainen, sieltä löytyy Arabian lisäksi myös japanilaisia ja englantilaisia retrokuppeja.

Toisekseen kodistamme ei löydy laisinkaan uusia, kaupasta ostettuja astioita, vaan kaikki astiamme ovat vanhoja, mutta yhä töysin käyttökuntoisia. Ei sillä, edelleenkin tänä päivänä valmistetaan kauniita astioita, mutta en ole nähnyt koskaan tarpeelliseksi ostaa uutta, kun vanhaakin saa – ja itse pyrin ostamaan vain silloin kun vanhaa saa edullisesti – en maksa mistään astioista keräilijähintoja, vaan koetan tehdä edullisia löytöjä.

Selkeimmät muistoni astioista lapsuudessani liittyvät mummolaan. Vietin mummon kanssa lukuisia kesitä, ja edelleen muistan kristallinkirkkaasti niin puuhellalla paljon käytetyt emali- ja alumiinikattilat kuin astiakaapin sisällön sinappilaseineen. Kahvikupit olivat pieniä ja siroja, jälkikäteen veikkaisin niiden olleen itä-eurooppamaista tuotantoa. Jykevät Arabian valkoiset keittolautaset olivat niin painavia, että ihan pienenä en kai niitä saanut edes itse kannettua.

Minun kotonani astioita on myös ollut aina paljon! Äitini on varmaan kaltaiseni hamsteri, tosin hänelle on ollut tärkeämpää yhtenäisemmät sarjat kattauksissa. Huomaan kirpputoreilla kiinnittäväni huomi-
oni usein sellaisiin astioihin, joita kotona oli kun olin lapsi. Se on sitä nostalgiaa. Perhe on minulle kaikki kaikessa. Minulla on kaksi taaperoikäistä lasta sekä mies, ja haluamme viettää paljon aikaa yhdessä. Yhteiset ruokahetket ovat meille tärkeitä. Omia harrastuksia ei siitä huolimatta voi unohtaa: meillä on metsästyskoiran pentu, jonka kanssa vuorotellen mieheni kanssa käymme lenkillä, metsässä ja ensi syksynä myös metsästävässä. Luonto, keräily sekä metsästys ja kalastus kaikkine vivahteineen ovat meille elinehto. Myös lapsemme lähtevät mielellään makkaranpaistoon ja retkille. Meille on tärkeää opettaa myös lapsemme arvostamaan Kainuun toistaiseksi puhdasta luontoa.

Täysin ulkopuolinen ihminen saattaa katsella minua pitkään, ja pitää minua hieman jäyhänä ja etäisenäkin, joskin ystävällisen oloisena. Itse olen aiemmin pitänyt itseäni ujona, mutta se on vanhemmiten karissut pois. Ajattelen olevani elämäniloinen pohdiskelija, jossa näkyy pohjalaisen naisen määrätietoisuus.

EIJA

Astiat ovat minulle käyttöesineitä, mutta arvostan myös niiden kauneutta ja muita käyttöominaisuuksia. Mieli on iloinen, kun saa laitettua kauniin kattauksen pöytään. Omista asioistani huomaan paljon vuosien tuomaa kulumista, naarmuja ja haalistumista. Niissä näkyy elämän jäljet. Ne ovat kuitenkin kotoisia. Voisi ajatella niiden vaihtamista uusiin, mutta silloin katoaisi monta hetkeä ja tarinaa niiden mukana. Ne luovat kodikkuutta, yhteenkuuluvuutta ja tunnelmaa. Ne ovat olennainen osa arkea ja juhlaa. Pyhäksi tai juhlaan haluan laittaa arkiastioiden sijasta kauniimmat astiat.

Olen hankkinut itse aika vähän astioita. Suurimman osan olen saanut lahjaksi tai ns. perintönä tai joitakin olen hankkinut kirpputoreilta. Astioistani muistan, mistä olen ne saanut, esim. Arabian Anemone-ruoka-astiaston häälalahjaksi. Äitini on maalannut minulle lahjaksi kahvikaluston ja joitakin taideastioita. Minusta on hauska katsella vanhoja kuluneitakin kuppeja tai lautasia, jotka muistan poikiemme nimikkomukeiksi tai lautasiksi lapsuudesta. Pikkutyttönä katselin isoäitini vanhaa teekannua, joka oli minusta maailman kaunein. Haaveilin, että saisin sen matkaani kasvettuani isoksi. Teekannu on edelleen olemassa ja se muistuttaa minua isoäidistä, johon olisin halunnut tutustua.

Nuorena tyttönä keräsin Sarvis-asioita. Ne olivat kauniita, kirkkaan värisiä. Käytin säästöni niiden hankkimiseen ja minulla oli niitä aika monta muuttaessani opiskelemaan, keltaisia mukeja, musta kannu, lautasia ja kulhoja. Ne edustivat minulle itsenäisyyttä, omaa elämää, nuoruutta ja rakkautta.

Kun menimme naimisiin, saimme häälalahjaksi tsaikka-mukeja, jotka olivat lasisia ja joimme niistä teetä. Niissä oli hopeanväriset pidikkeet. Nämä teehetket ovat jääneet kauniina mieleen.

Puu on ollut minulle myös tärkeä elementti. Puinen leipäastia oli myös mieleinen.

Muistona on se, että naapurin pappa kaatoi kahvikupista kahvin teevadille ja joi siitä kahvia. Se hetki on edelleen mielessäni. Olin silloin ehkä 4 vuotta.

Tässä kohdassa ajatus pysähtyy lapsuuteen. Suuriin asioihin, jotka olivat silloin merkityksellisiä. Kotona oli suuria puisia saaveja, joissa oli vettä. Keskeinen astia oli myös suuri taikinatiinu, jossa valmistettiin ruisleipää. Taikinatiinu tuotiin tupaan muurin viereen lämpiämään, siinä juurrutettiin hapanleipätaikina ja äiti leipoi sitten taikinasta ruisleipää.

Kauniita ja merkittäviä astioita oli myös suuret ns. pelukopat, joilla kannettiin karjalle ruokaa ja pärekopat, joihin noukittiin esimerkiksi perunoita pellolta. Kaikki nämä puiset astiat ovat tuoneet minun elämäni sisältöä, kasvattaneet juuret ja antaneet tasapainoisen lapsuuden.

Liite 2

Posliiniastiat, valkoinen arabia sinisin kuvioin toi turvallisuutta maaseudun arkeen lapsena. Ne olivat aina olemassa, niitä käsiteltiin kunnioittavasti ja hoidettiin huolella. Kukalliset kahvikupit toivat juhlan tuntua. Muistan sen iloisen jännityksen, kun sukulaisia oli kutsuttu kylään, äiti kattoi kahvipöydän, odotimme vieraita ja kaikki oli valmista.

Ajattelen itseäni maaseudun tyttönä, jolla on juuret maalla. Onnellisena siitä, että elämän aikana on ollut mahdollisuus tutustua elämään kaupungeissa, nähdä kaikenlaisia ihmisiä ja tehdä kaikenlaisia töitä. Olen monipuolinen, jalat maassa ja sydän taivaassa. Persoonani kiehtoo musiikki, runous, taide, tarinat ja ihmiset. Järkeni tasoittaa unelmointia.

Sitkeä olen ja luja, mutta kovaksi en itseäni tunnista. Elämääkin ymmärrän. Herkkyys, siitä löydän usein itseni. Eläydyn asioihin ja kyyneleet ovat herkässä. Ilossa ja surussa.

Pidän itseäni aika realistisena, en ota turhia riskejä. Olen myös vastuuntuntoinen ja työorientoitunut. Oikeastaan olen myös optimistinen tai ainakin selittää asiat parhain päin.

Olen luontoihminen, nautin tekemisestä ja ajattelemisesta sekä persoonallisista ihmisistä.

Ihmisenä olen enempi vanhanaikainen ja nautin perinteistä ja omasta perhepiiristä.

